

HRVATSKI VOJNIK

BROJ 767

14. KOLOVOZA 2026.

CIJENA 1,33 €

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCHNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

31. OBLJETNICA VRO OLUJA

POBJEDA KOJA TRAJE

**DOMOVINSKI RAT
OD OBRANE DO
POBJEDE** (I. DIO)

**PREDSTAVLJAMO
KADETKINJA
NADNAREDNICA
VEDRANA MUSA**

MARATON LAĐA

**KLAPA "SVETI
JURAJ" HRM-A**
ČETVRT
STOLJEĆA
KLAPSKE
PJESME, PONOSA
I TRADICIJE

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
0 3 3 2 6
9 117713301500031

Foto: Filip Klen, Josip Šeri



NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I VOJNA GLASILA / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASIL A I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (hrvojn timer@morh.hr), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gordana.jelavic@morh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)

Grafička redakcija: Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 075 224 302; fax: 4568-117

Tisak: Kerschhoffset d.o.o., Ježdovečka 112, 10 250 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ulica Antuna Bauera 35, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojn timer@morh.hr

Odobrava: Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

POBJEDA KOJA TRAJE

Prvi zvuci vojnih koračnica prolomili su se ulicama Knina već u 6:30 sati. Orkestar Oružanih snaga Republike Hrvatske tradicionalnom budnicom probudio je kraljevski grad i označio početak obilježavanja Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja te 31. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja

[STR. 4]

NASLOVNICU SNIMIO FILIP KLEN

SADRŽAJ

- 12 DOMOVINSKI RAT**
Od obrane do pobjede (I. dio)
- 20 HKoV**
Tečaj vojnog vođenja i zapovijedanja
- 22 NATO**
Jačanje sigurnosti istočnog krila NATO-a
- 24 PREDSTAVLJAMO**
kadetkinja nadnarednica Vedrana Musa
- 28 MARATON LAĐA**
Vojna logistika u službi neretvanske tradicije
- 32 ISPRAĆEN 9. HRVCON U MAĐARSKU**
U NATO-ovu aktivnost ispraćen 9. hrvatski kontingent
- 34 STRELJAČKO NAORUŽANJE**
FN Arka: između SCAR-a i AR-a
- 44 HIBRIDNI SUKOBI**
Povijest terorizma u Europi: Španjolska
- 50 PODLISTAK**
Povijest snajpera (XVII. dio): Njemačka snajperska puška PSG1
- 54 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Kad Domovina progovori
- 56 REPORTAŽA**
NK Laslovo '91: nesalomljiv sportski prkos
- 62 KLAPA "SVETI JURAJ" HRM-A**
Četvrt stoljeća klapske pjesme, ponosa i tradicije

Instagram

LinkedIn

YouTube

X

facebook

Pratite nas i na društvenim mrežama

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2026.
Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.



PRVI ZVUCI VOJNIH KORAČNICA PROLOMILI SU SE ULICAMA KNINA VEĆ U 6:30 SATI. ORKESTAR ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE TRADICIONALNOM BUDNICOM PROBUDIO JE KRALJEVSKI GRAD I OZNAČIO POČETAK OBILJEŽAVANJA DANA POBJEDE I DOMOVINSKE ZAHVALNOSTI, DANA HRVATSKIH BRANITELJA TE 31. OBLJETNICE VOJNO-REDARSTVENE OPERACIJE OLUJA. DOK JE SUNCE POLAKO OBASJAVALO KAMENE ULICE GRADA PODNO TVRĐAVE, TEMPERATURA JE JOŠ BILA UGODNA, ALI VEĆ SE TADA MOGLA NASLUTITI KAKO ĆE TISUĆE OKUPLJENIH TIJEKOM DANA PRATITI PROGRAM POD NESNOSNOM KOLOVOŠKOM VRUĆINOM

31. OBLJ VRO





ETNICA OLUJA

TEKST Tomislav Vidaković
FOTO Filip Klen, Josip Šeri



POBJEDA KOJA





TRAJE |

Operaciji Oluja prethodio je niz uspješnih vojnih operacija koje su postupno mijenjale odnos snaga na bojištu. Maslenica, Džep-93, Zima '94, Skok 1, Bljesak, Skok 2 i Ljeto '95 bili su međusobno povezane vojne akcije kojima su hrvatske snage oslobađale ključne položaje, popravljale operativni raspored i stvarale uvjete za završni udar na okupirani teritorij



Visoke temperature nisu mogle umanjiti ozračje koje je tog jutra, 5. kolovoza, vladalo Kninom. Grad je bio budan mnogo prije službenog početka programa. Ulice su bile ispunjene ljudima svih generacija, hrvatskim braniteljima, članovima njihovih obitelji, građanima iz svih krajeva Hrvatske te brojnim mladima koji su došli odati počast onima koji su prije više od tri desetljeća izborili slobodu. Već od ranih jutarnjih sati osjećali su se uzbuđenje, ponos i zajedništvo. Rijeke ljudi slijevale su se prema središtu grada, potvrđujući da Knin ni nakon 31 godine nije izgubio svoje posebno mjesto u kolektivnoj svijesti hrvatskog naroda. Upravo ovdje, gdje su se ispisivale najvažnije stranice novije hrvatske povijesti, svake se godine ponovno susreću prošlost, sadašnjost i budućnost.

Za Knin se s pravom može reći da je grad u kojem se isprepleću bol, ponos i snaga hrvatskog naroda. Bol zbog svih poginulih hrvatskih branitelja i civilnih žrtava Domovinskog rata, ponos zbog veličanstvene pobjede ostvarene u vojno-redarstvenoj operaciji Oluja te snaga naroda koji je iz najtežih ratnih iskušenja izgradio modernu, demokratsku i međunarodno priznatu državu. Upravo zato ovaj grad svakog 5. kolovoza postaje simbol hrvatske slobode.

Posebno emotivan trenutak uslijedio je u 9:43 sati, kad su se s kninskih crkava oglasila zvona. Njihov zvuk simbolično je označio povijesni trenutak iz 1995. godine kad su pripadnici 7. gardijske brigade podigli hrvatsku zastavu na Kninskoj tvrđavi, potvrdivši pobjedu Hrvatske vojske i konačni slom pobune na najvećem dijelu okupiranog teritorija Republike Hrvatske. Bio je to trenutak koji je i ove godine na nekoliko sekundi zaustavio vrijeme. Mnogi okupljeni spontano su zastali, pogled usmjerili prema tvrđavi, a brojni hrvatski branitelji nisu skrivali emocije prisjećajući se dana koji im je zauvijek promijenio živote.

Na ovogodišnjoj proslavi bilo je oko deset tisuća građana koji su još jednom pokazali koliko Dan pobjede i obljetnica Oluje znače hrvatskom društvu. Među njima bili su sudionici Domovinskog rata, članovi obitelji

U pripremi i provedbi operacije sudjelovalo je oko 200 tisuća hrvatskih vojnika i policajaca. Sloboda koja je izborna plaćena je visokom cijenom. U Oluji su poginula 243 hrvatska branitelja, njih 1430 je ranjeno, dok se dvojica i danas vode kao nestali

Svečanost u Kninu i ove je godine pokazala kako Dan pobjede nije samo prisjećanje na ratne događaje nego i prilika da građani iz neposredne blizine upoznaju sposobnosti suvremenog hrvatskog obrambenog sustava

poginulih, umrlih i nestalih hrvatskih branitelja, pripadnici Hrvatske vojske i Ministarstva unutarnjih poslova, predstavnici državnog vrha te brojni građani koji žele da se vrijednosti Domovinskog rata prenose i budućim generacijama.

POLAGANJE VIJENACA

Službeni dio obilježavanja započeo je polaganjem vijenaca kod Spomenika hrvatske pobjede Oluja 95 na Trgu dr. Ante Starčevića. Počast poginulim hrvatskim braniteljima najprije su odale obitelji poginulih, umrlih i nestalih hrvatskih branitelja, hrvatski ratni vojni invalidi, ratni zapovjednici i predstavnici braniteljskih udruga. Vijence su potom položila i državna izaslanstva predvođena predsjednicima Republike, Sabora i Vlade. U ozračju dostojanstva i dubokog poštovanja okupljeni su se prisjetili svih koji su svoje živote položili na oltar domovine kako bi buduće generacije živjele u slobodnoj Hrvatskoj.

Nakon odavanja počasti svečanost je nastavljena na stadionu NK Dinara, gdje je održan središnji program obilježavanja. Ceremonija je započela prijavkom brigadnog generala Željka Ljubasa, zapovjednika Zapovjedno-operativnog središta Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske, predsjedniku Republike i vrhovnom zapovjedniku Oružanih snaga Republike Hrvatske Zoranu Milanoviću, nakon čega je uslijedila jedna od najsnažnijih simboličkih scena cijele proslave, podizanje hrvatske zastave na Kninskoj tvrđavi.

Čast podizanja zastave ove je godine pripala skupini ljudi čije životne priče najbolje svjedoče o cijeni hrvatske slobode. Među njima bili su hrvatski ratni vojni invalidi, dragovoljci Domovinskog rata, hrvatski branitelji, pripadnici Hrvatske vojske i policije, predstavnici Hrvatskog vijeća obrane, ali i članovi obitelji poginulih hrvatskih branitelja. Njihova prisutnost podsjetila je kako sloboda nije izborna djelovanjem pojedinca, nego zajedništvom desetaka tisuća hrvatskih vojnika, policajaca i građana koji su u najtežim trenucima stali u obranu svoje domovine.

Nedugo nakon podizanja zastave nebo iznad Knina ponovno je ispunio zvuk koji se tradicionalno povezuje s najvećim državnim svečanostima. U čast Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja i 31. obljetnice Oluje pripadnici Topničko-raketne bojne Gardijske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske ispalili su 31 svečani plotun iz šest topničkih oružja, odajući počast svim hrvatskim braniteljima koji su sudjelovali u stvaranju slobodne Hrvatske.

NERASKIDIVA VEZA VOJSKE I NARODA

Istodobno, na stadionu NK Dinara stotine posjetitelja suočavale su se s iznimno visokim temperaturama. Upravo u tim naizgled malim detaljima ponovno se mogla vidjeti posebna povezanost Hrvatske vojske i hrvatskog naroda. Pripadnici Hrvatske vojske tijekom cijelog programa obilazili su gledatelje noseći pakete vode te ih dijelili svima kojima je bila potrebna. Bio je to prizor koji možda nije bio dio službenog protokola, ali na najbolji je način pokazao kako se odnos vojske i građana ne gradi samo na velikim pobjedama nego i na svakodnevnoj brizi za čovjeka. Ta



neraskidiva povezanost jedan je od razloga zbog kojih Hrvatska vojska i danas uživa iznimno povjerenje svojih građana.

Vojno-redarstvena operacija Oluja nije bila samo briljantno izvedena vojna operacija nego i završni čin višegodišnje borbe za teritorijalnu cjelovitost Republike Hrvatske. Njezin uspjeh nije nastao preko noći niti je bio rezultat jednog vojnog udara. Iza pobjede ostvarene u kolovozu 1995. godine stajale su godine obrane zemlje, sustavne izgradnje Hrvatske vojske, političkog i diplomatskog djelovanja te niz uspješno provedenih vojnih operacija kojima su hrvatske snage postupno preuzimale stratešku inicijativu na bojištu.

Početkom 1995. godine sigurnosna situacija u Republici Hrvatskoj i dalje je bila iznimno složena. Gotovo četvrtina državnog teritorija nalazila se pod okupacijom, deseci tisuća ljudi bili su prognani iz svojih domova, brojna naselja bila su razorena, a svakodnevni život odvijao se pod stalnom prijetnjom novih napada. Unatoč tome, Hrvatska je u prethodnim godinama uspjela izgraditi moderne i dobro uvježbane oružane snage koje su, zajedno s hrvatskom policijom, bile spremne provesti završne oslobodilačke operacije. Istodobno su hrvatski državni vrh i diplomacija intenzivnim međunarodnim aktivnostima stvarali političke preduvjete za konačno oslobađanje okupiranih područja. Operaciji Oluja prethodio je niz uspješnih vojnih operacija koje su postupno mijenjale odnos snaga na bojištu. Maslenica, Džep-93, Zima '94, Skok 1, Bljesak, Skok 2 i Ljeto '95 bili su međusobno povezane vojne akcije kojima su hrvatske snage oslobađale ključne položaje, popravljale operativni raspored i stvarale uvjete za završni udar na okupirani teritorij. Svaka od tih operacija imala je svoju važnu ulogu, a zajedno su činile strateški mozaik bez kojeg konačna pobjeda u Oluji ne bi bila moguća.

Jedina prava nepoznanica, kako su poslije svjedočili brojni hrvatski branitelji, bila je vjeruje li protivnička strana doista da može zaustaviti snagu Hrvatske vojske i policije koje su do tada već dokazale svoju operativnu sposobnost u nizu uspješnih akcija. Odgovor na to pitanje stigao je već tijekom prva četiri dana kolovoza 1995. godine.

Operacija Oluja započela je u pet sati ujutro 4. kolovoza sinkroniziranim djelovanjem Hrvatske vojske i Ministarstva unutarnjih poslova duž gotovo šest stotina kilometara bojišnice. Napadne aktivnosti istodobno su pokrenute na više glavnih pravaca, od Dinare prema Kninu, preko Like, Korduna i Banovine pa sve do područja uz rijeku Unu. Takva koordinacija zahtijevala je iznimnu razinu planiranja, uvježbanosti i zapovijedanja te pokazala koliko su hrvatske Oružane snage u samo nekoliko godina napredovale od obrambene vojske nastale u ratnim okolnostima do moderne i učinkovite vojne sile.

OLUJA KOJA JE DONIJELA MIR

Već drugoga dana operacije, 5. kolovoza 1995., pripadnici 7. gardijske brigade Puma i 4. gardijske brigade Pauci oslobodili su Knin, političko i vojno središte pobunjenih srpskih snaga. Istodobno su pripadnici specijalne policije Ministarstva unutarnjih poslova iz smjera Velebita oslobodili Gračac i Donji Lapac te izbili na državnu granicu na rijeci Uni, presjekavši područje takozvane Republike Srpske Krajine na dva međusobno nepovezana dijela. Na Banovini, Kordunu i u Lici hrvatske gardijske brigade razbijale su neprijateljski otpor i povezivale se sa snagama Armije Bosne i Hercegovine, čime je potpuno promijenjena vojno-strateška slika cijelog prostora.

Nakon samo 85 sati borbenih djelovanja operacija je uspješno završena 7. kolovoza 1995. godine. Oslobođeno je oko 11 tisuća četvornih kilometara okupiranog hrvatskog teritorija, a dva dana poslije predao se i cijeli 21. kordunski korpus. Istodobno su hrvatske snage na jugu zemlje i u istočnoj Slavoniji provodile obrambenu operaciju Feniks kako bi spriječile moguće širenje sukoba i osigurale stabilnost državnog teritorija.

Vojno-redarstvena operacija Oluja ostala je upisana kao najveća vojna pobjeda hrvatskih branitelja i odlučujuća bitka Domovinskog rata. Njome nije oslobođen samo okupirani teritorij Republike Hrvatske nego su stvoreni preduvjeti za mirnu reintegraciju hrvatskog Podunavlja, prestanak ratnih operacija u Bosni i Hercegovini te sklapanje Daytonskog mirovnog sporazuma. Istodobno je



omogućen povratak desetaka tisuća hrvatskih građana u njihove domove, obnovljena prometna povezanost zemlje te otvoren put gospodarskoj obnovi i razvoju. Dugoročno gledano, upravo su pobjeda u Oluji i završetak procesa mirne reintegracije stvorili uvjete za ostvarenje dvaju ključnih vanjskopolitičkih ciljeva Republike Hrvatske, članstva u NATO-u i Europskoj uniji.

U pripremi i provedbi operacije sudjelovalo je oko 200 tisuća hrvatskih vojnika i policajaca. Izborna sloboda plaćena je visokom cijenom. U Oluji su poginula 243 hrvatska branitelja, njih 1430 je ranjeno, dok se dvojica i danas vode kao nestali. Upravo zato Dan pobjede nije samo dan slavlja, nego prije svega dan zahvalnosti onima koji su svojim životima omogućili budućnost slobodne Hrvatske.

Na važnost očuvanja uspomene na te događaje podsjetili su i najviši hrvatski dužnosnici. Potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar obrane Ivan Anušić istaknuo je kako u Kninu prije svega osjeća ponos i sreću jer je Hrvatska ostvarila ono za što joj početkom devedesetih malo tko davao izgleda. Naglasio je kako je hrvatski narod 1995. godine završio rat kao pobjednik te izgradio slobodnu i neovisnu državu, članicu euroatlantskih integracija. Istodobno je odao počast svim hrvatskim braniteljima koji su položili živote za slobodu te poručio kako Dan pobjede treba obilježavati u zajedništvu kako bi Hrvatska bila još snažnija i sigurnija.

Predsjednik Udruge veterana 7. gardijske brigade Puma Robert Puja istaknuo je kako su uspomene na kolovoz 1995. godine i danas jednako snažne kao i prije tri desetljeća. Oluju

Iza pobjede ostvarene u kolovozu 1995. godine stajale su godine obrane zemlje, sustavne izgradnje Hrvatske vojske, političkog i diplomatskog djelovanja te niz uspješno provedenih vojnih akcija kojima su hrvatske snage postupno preuzimale stratešku inicijativu na bojištu

je opisao kao veličanstvenu pobjedničku operaciju kojom je u vrlo kratkom vremenu oslobođen najveći dio privremeno okupiranog hrvatskog teritorija te naglasio kako će 5. kolovoza zauvijek ostati simbol hrvatske pobjede, zajedništva i slobode.

Na važnost očuvanja istine o Domovinskom ratu i vrijednostima na kojima je izgrađena suvremena hrvatska država upozorili su i najviši državni dužnosnici koji su sudjelovali u središnjoj svečanosti u Kninu. Njihove poruke, premda izrečene iz različitih perspektiva, povezivala je zajednička misao, vojno-redarstvena operacija Oluja bila je prijelomni trenutak hrvatske povijesti, a sloboda i mir nisu trajne kategorije, nego vrijednosti koje je potrebno odgovorno čuvati i razvijati.

HVALA IM NA SVEMU, SLOBODNI SMO LJUDI!

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković istaknuo je kako je Oluja bila prekretnica u hrvatskoj povijesti, nazvavši je briljantnom vojnom pobjedom, legitimnom oslobodilačkom operacijom i krunom hrvatske borbe za slobodu. Naglasio je kako se Hrvatska danas suočava s novim sigurnosnim izazovima zbog kojih nastavlja ulagati u razvoj obrambenih sposobnosti. "Ulaganje u obranu nije priprema za rat, nego ulaganje u mir, sigurnost i stabilnost hrvatskih građana".

Predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković poručio je kako je Oluja bila pravedna i legitimna oslobodilačka operacija kojom je oslobođen najveći dio privremeno okupiranog hrvatskog teritorija te otvoren put završetku Domovinskog rata. Istaknuo je kako povijesne činjenice o karakteru operacije ostaju neupitne, bez obzira na pokušaje njihova osporavanja ili iskrivljavanja.

Predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga Republike Hrvatske Zoran Milanović zahvalio je svim hrvatskim braniteljima na žrtvi koju su podnijeli za slobodu Hrvatske. Istaknuo je kako za hrvatski narod nema većeg dara od slobode koju su izborili hrvatski branitelji te naglasio kako se Hrvatska vojska, želi li i u budućnosti ostati snažna, otporna i pobjednička, mora prilagođavati izazovima suvremenog sigurnosnog okruženja i neprestano razvijati svoje sposobnosti.

Svečanost u Kninu i ove je godine pokazala kako Dan pobjede i domovinske zahvalnosti nije samo prisjećanje na ratne događaje nego i prilika da građani iz neposredne blizine upoznaju sposobnosti suvremenog hrvatskog



obrambenog sustava. Velik interes posjetitelja izazvao je taktičko-tehnički zbor na kojem su Hrvatska vojska, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ravnateljstvo civilne zaštite i Hrvatska vatrogasna zajednica predstavili dio svoje opreme, naoružanja i tehnike.

Brojni građani imali su priliku razgledati borbena vozila Patria u različitim inačicama, oklopna vozila M-ATV i HMMWV, višecijevni raketni lanser BM-21 Grad, sustav protuzračne obrane Mistral-3, logistička vozila, besposadne zrakoplovne sustave te suvremeno pješačko naoružanje i drugu vojnu opremu. Posebnu pozornost privukli su i promotivni štandovi Hrvatske vojske, gdje su zainteresirani mogli dobiti informacije o vojnom pozivu, mogućnostima razvoja vojne karijere i temeljnom vojnom osposobljavanju. Takvi sadržaji pokazali su koliko su se Oružane snage Republike Hrvatske razvile od vremena kad su hrvatski branitelji s mnogo hrabrosti, ali vrlo skromnim sredstvima, krenuli u obranu domovine.

Kad je 5. kolovoza 1995. na Kninskoj tvrđavi podignuta hrvatska zastava, predsjednik dr. Franjo Tuđman poručio je da ona označava dovršetak uspostave slobodne i neovisne hrvatske države. Trideset i jednu godinu poslije ta poruka i dalje jednako snažno odjekuje pod zidinama tvrđave. Hrvatska zastava ondje nije samo državni simbol, ona označava pobjedu, zajedništvo, odgovornost i trajni je podsjetnik na ljude koji su omogućili da Hrvatska sama odlučuje o svojoj budućnosti.

Upravo zato stihovi *Branili su zemlju i rame uz rame, k'o ratnici svjetla stali protiv tame. Zato zora sviče, zato dan se budi, hvala im na svemu, slobodni smo ljudi* nisu tek poetski izraz zahvalnosti, nego sažimaju osjećaje cijelog hrvatskog naroda. Svako novo svitanje u slobodnoj Hrvatskoj moguće je zahvaljujući hrabrosti i žrtvi hrvatskih branitelja koji su u presudnim trenucima izabrali staviti domovinu ispred vlastitih života. U našu su sadašnjost i budućnost utkane prerane smrti hrvatskih branitelja. Njihova žrtva nadilazi vrijeme u kojem su živjeli i ostaje trajni putokaz budućim naraštajima da se sloboda, mir i dostojanstvo moraju čuvati jednako odlučno kao što su nekad bili obranjeni. Njihova imena ostaju zauvijek upisana u hrvatsku povijest kao simbol časti, hrabrosti i nesebičnog domoljublja. Zahvaljujući njima, Hrvatska danas živi u slobodi, a Knin svakog 5. kolovoza ponovno postaje mjesto na kojem cijela država iskazuje poštovanje onima koji su joj podarili najveći mogući dar, slobodu.

KONCELEBRIRANO EUHARISTIJSKO SLAVLJE

U sklopu proslave Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja i 31. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja te svetkovine Gospe Velikoga Hrvatskog Krsnog Zavjeta, nebeske zaštitnice Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj, 5. kolovoza 2026. u istoimenoj crkvi u Kninu slavljen je sveta misa.

Euharistijsko slavlje za domovinu te za sve poginule, umrle i nestale hrvatske branitelje predvodio je vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj Jure Bogdan. Koncelebrirali su šibenski biskup Tomislav Rogić, provincijal Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja fra Siniša Balajić OFM, generalni vikar Vojnog ordinarijata Ilija Jakovljević, gvardijan kninskog samostana fra Marko Đerek OFM, vojni i policijski kapelani te drugi svećenici.



DOMOVINSKI RAT

OD OBRANE DO

U GODINI U KOJOJ OBILJEŽAVAMO 35 GODINA POBJEDNIČKOG HODA HRVATSKE VOJSKE DONOSIMO PODSJETNIK NA NAJZNAČAJNIJE DOGAĐAJE DOMOVINSKOG RATA. ZA SVAKI SMO MJESEC ZBOG PREGLEDNOSTI ISTAKNULI PODRUČJE OPERACIJE, NJEZIN CILJ TE KONAČAN UČINAK

TEKST Mijo Kožić // FOTO arhiva

Povijest stvaranja i obrane Republike Hrvatske zapisana je u operativnim zapovijedima, na zemljovidima bojišta i u neumoljivu protoku vremena. Svaki mjesec u godinama Domovinskog rata nosi težinu vojničke zadaće, donesene odluke i podnesene žrtve. Nije ovo samo kronološki slijed sukoba, već zapis o uspostavi vojne sile iz naroda koji je ustao obraniti svoje pravo na opstojnost. Od prvih obrambenih crta 1991. godine, kad se nedostatak naoružanja nadoknađivao nepokolebljivim moralom i taktičkom snalažljivošću, do besprijeckorno izvedenih napadnih operacija 1995. godine Hrvatska vojska i policija prešle su put od dragovoljačkih odreda do moderne, pobjedničke oružane sile. Prolazeći kroz mjesece, bilježimo svaki strateški pomak, svaku otpornu točku i svaku oslobodilačku operaciju. Iza svakog datuma stoje hrvatski vojnici koji su s najvišim stupnjem odgovornosti, stegom i domoljublja izvršili svoju prisegu. Ova je kronika trajno svjedočanstvo o vojničkoj vrlini, taktičkom umijeću i pobjedi ostvorenoj u najtežim uvjetima.

SIJEČANJ

■ **Planska evakuacija i mirna primopredaja teritorija:** JRM je 4. siječnja 1992. napustio Ratnu luku Lora u Splitu, a od 24. do 31. svibnja 1992. Vis i Lastovo te se premjestio u Boku kotorsku. Provedeno je to na temelju Ženevskog sporazuma (studeni 1991.) i naknadnih sporazuma o premještanju i demilitarizaciji potpisane pod pokroviteljstvom Promatračke misije Europske zajednice.

■ **Cilj izvlačenja:** Hrvatski cilj u pregovorima bio je dogovor s agresorom na potpuni odlazak iz hrvatskog akvatorija i mirnu deblokadu svih otoka i luka bez daljnjih razaranja i civilnih žrtava.

■ **Ishod operacije:** ostvarenje suvereniteta na Jadranskom moru. Odlaskom JRM-a iz Ratne luke Lora (4. siječnja 1992.) te konačnim napuštanjem Visa i Lastova (krajem svibnja 1992.), hrvatski su otoci i obala nakon više desetljeća vojne izolacije kao strateške točke na Jadranu napokon vraćeni pod civilnu i hrvatsku državnu vlast. Hrvatska vojska preuzela je infrastrukturu (HRM je odmah zaposleo napuštene vojne komplekse. Ratna luka Lora u Splitu postala je glavno sjedište Hrvatske ratne mornarice).

Sve hrvatske luke (osim u tom trenutku još uvijek ugroženog Dubrovnika) u potpunosti su deblokirane, što je omogućilo normalizaciju pomorskog prometa i stvaranje preduvjeta za poslijeratni razvoj turizma na vanjskim otocima. Suprotno potpisanim sporazumima prema kojima su objekti trebali biti predani neoštećeni, JRM je prilikom povlačenja devastirao i uništio dio nepokretne imovine i instalacija, a većina je mobilnog naoružanja odnesena.

■ **Operacija Maslenica (Gusar, Zima-93):** Napadna operacija kojom je oslobođeno zadarsko zaleđe i ponovno povezan sjever i jug Hrvatske. (22. – 27. siječnja 1993.)

■ **Cilj operacije:** Odbaciti snage protivnika iz područja Rovanijske, Novskog ždrila, Maslenice i od magistrale Posedarje - Zadar. Presjeći osnovne putne pravce Gračac - Obrovac i Benkovac - Knin te osloboditi komunikaciju Zadar - Maslenica - Karlobag radi ponovnog prometnog povezivanja sjevera i juga Hrvatske. Zauzeti ključne objekte na Velebitu koji će služiti kao oslonac aktivnoj obrani i daljnjim napadnim djelovanjima.

■ **Područje operacije:** Srednje dalmatinsko bojište.

■ **Ishod operacije:** Neprijateljske snage odbačene su od ceste Karlobag - Maslenica - Zadar (Jadranska magistrala - širi prostor naselja Rovanijska, Maslenica i Jesenice) čime je povezan sjever i jug Hrvatske i osiguran promet Jadranskom magistralom. Nakon rušenja starog mosta stvoreni su preduvjeti za početak izgradnje novog Masleničkog mosta, odnosno postavljanje pontonskog. Odbačene su neprijateljske snage i od Zadra. Oslobođeno je zadarsko zaleđe, a zračna luka "Zemunik" stavljena je pod nadzor HV-a.

■ **Oslobađanje brane Peruća** (27. – 28. siječnja 1993.). Brzi protuudar nakon miniranja brane Peruća, čime je spriječena ekološka i humanitarna katastrofa. Na Sinjskom bojištu 28. siječnja 1993. oslobođena je brana Peruća i otklonjena je srpska prijetnja o rušenju brane i potapanju naselja u slivu Cetine.

■ **Oslobođeni teritorij:** Oslobođeno je 92 km² dotad okupiranog hrvatskog teritorija. Oko 92 km² teritorija oslobođeno je u prvih 72 sata same napadne operacije (22. – 25. siječnja 1993.). Dodatnih 80 kilometara teritorija oslobođeno je nakon akcije oslobađanja brane Peruća.

POBJEDE (I.DIO)

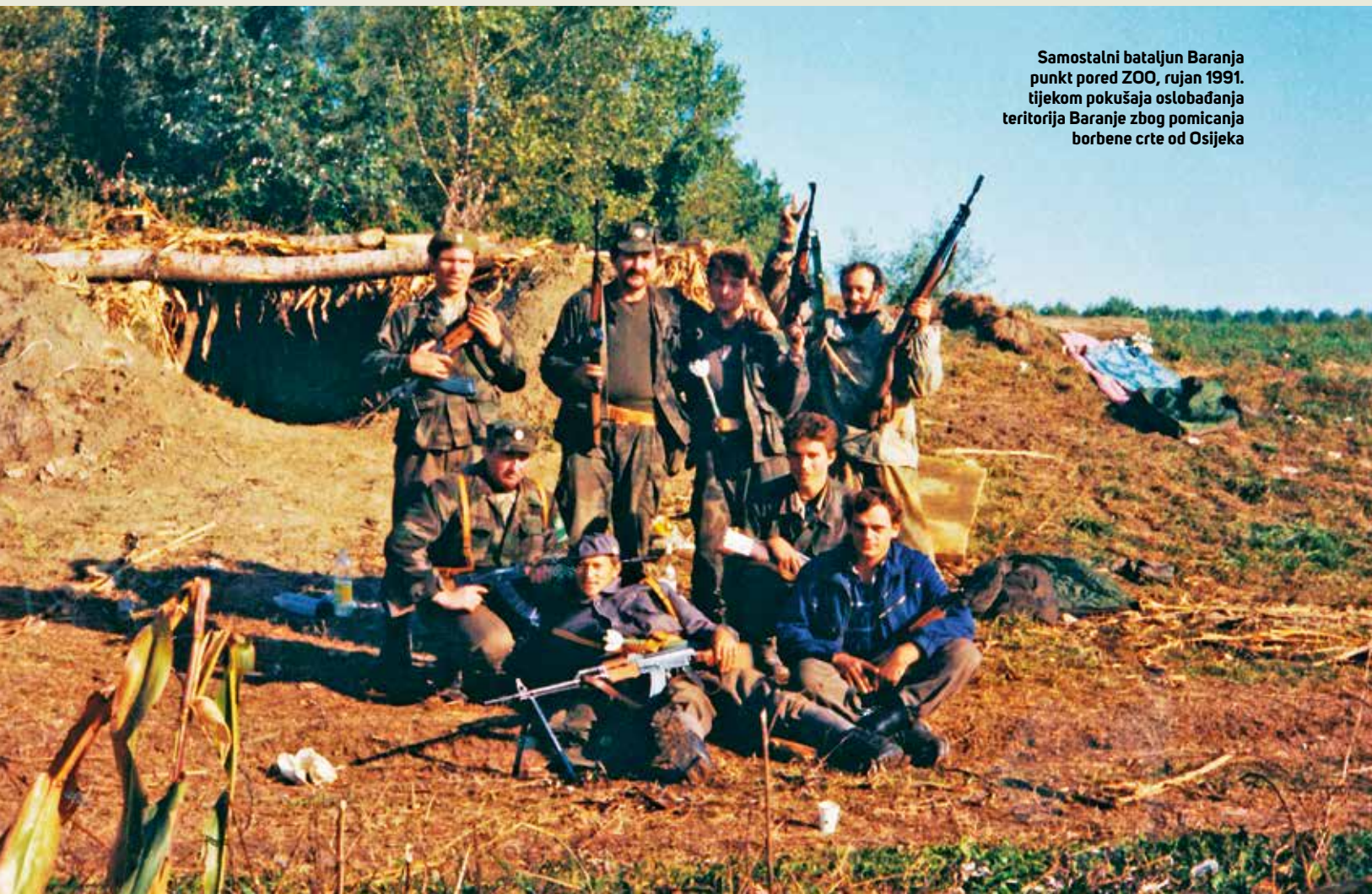


U operaciji Maslenica oslobođeno je zadarsko zaleđe, a zračna luka Zemunik stavljena je pod nadzor HV-a
(Foto: monografija 4. gbr)

U Pakracu je bio prvi izravan oružani sukob s pobunjenim Srbima. Oslobođena je policijska postaja i u Pakracu je uspostavljen ustavnopravni poredak Republike Hrvatske
(Fotoarhiva Udruge hrvatske policije branitelja Pakraca i Lipika, autor fotografija Toni Hnojić i dr.)



Samostalni bataljun Baranja punkt pored ZOO, rujan 1991. tijekom pokušaja oslobađanja teritorija Baranje zbog pomicanja borbene crte od Osijeka



VELJAČA

■ **Akcija Mošćenica** (od sredine veljače 1992.) donesena je odluka o pokretanju ograničene taktičke akcije u svrhu aktivne obrane i odbacivanja neprijatelja s rubnih dijelova naselja, a krajem veljače 1992. uspješno je izveden glavni udar i potpuno ovladavanje Novom Mošćenicom.

Cilj akcije bio je odbacivanje neprijatelja iz same Nove Mošćenice (predgrađe Petrinje) prema koksari i željezničkoj pruzi kako bi se osigurao Sisak. Borbe su se vodile za pojedinačne ulice, kuće i utvrđene položaje. Neutralizacijom neprijateljskih položaja s kojih su provodene stalne provokacije potpuno je oslobođeno naselje Nova Mošćenica. Time se željela ukloniti izravna opasnost za Sisak i Sisak-Caprag, odbaciti neprijatelja dublje prema Petrinji te stabilizirati crta obrane kako bi se zaštitili civilni objekti i infrastruktura od topničkih udara.

Područje akcije: Akcija se odvijala na sisačko-banovinskom bojištu, s fokusom na šire područje Nove Mošćenice (naselje smješteno između Siska i tada okupirane Petrinje). Borbena djelovanja obuhvaćala su prve crte razgraničenja i prilazne smjerove samom naselju, gdje je neprijatelj držao utvrđene položaje.

Ishod akcije: Potpuni vojni uspjeh Hrvatske vojske oslobođanjem teritorija: Nova Mošćenica je oslobođena i stavljena pod nadzor. Uspješno je pomaknuta i stabilizirana prva crta obrane Siska. Smanjen je intenzitet pješačkih djelovanja i prepada neprijatelja na tom dijelu bojišnice. Akcija je dokazala visoku organiziranost, borbenu spremnost i moral domaćih sisačkih postrojbi u ranom razdoblju rata.

■ **Bitka za Kašić** (veljača 1993.) bio je najkrvaviji oružani sukob za očuvanje rezultata vojno-redarstvene operacije Maslenica. Selo Kašić, zbog svojeg dominantnog položaja u Ravnim kotarima, bilo je *baza* za obranu Zadra. Padom Kašića, ugrožen bi bio cjelokupan opstanak hrvatskih snaga na tek oslobođenom području.

Dolazak Slavonaca: Nakon završetka napadnog dijela operacije Maslenica krajem siječnja, srpske su snage pokrenule masovan protuudar (operacija Čelik).

Umorne snage 4. gardijske brigade HV-a morale su hitno biti zamijenjene. Prvi put u Domovinskom ratu izveden je vertikalni manevar: zračnim mostom (helikopterima) iz Slavonije u zadarsko zaleđe prebačeni su dijelovi 3. gardijske brigade HV-a Kune.

Bitka za Kašić trajala je neprekidno od 30. siječnja do 2. veljače 1993., a položaji su se branili bez utvrđenih crta, mehanizacije ili zaklona. Dok su se crte obrane isprepletale pod stalnim topničkim napadima, u samo središte sela (kod lokalne pravoslavne crkve) neopaženo je prodrli srpska borbena skupina i postavila zasjedu. Dva kamiona koja su prevozila slavonske gardiste s tek završene smjene upala su izravno u neprijateljsku zasjedu iz blizine.

Ishod i ukupna žrtva: Unatoč strašnom udarcu i golemim gubicima, slavonski gardisti nisu posustali. Konsolidirali su snage, odbili neprijateljsko pješništvo i u bliskoj borbi (prsa

u prsa) uspješno obranili Kašić. Neprijatelju su naneseni golemi gubici. Njihova žrtva danas je trajno obilježena spomenikom u Kašiću, napravljenom od dalmatinskog kamena i slavonskog hrasta, koji simbolizira neraskidivu vezu Slavonije i Dalmacije u obrani Hrvatske.

Obranjeno područje: Obranjeno je oko 100 četvornih kilometara teritorija. Hrvatske su snage uspjele zadržati obrambenu crtu dugu 17 km (Novigrad – Paljov – Kašić).

OŽUJAK

■ **Sukob u Pakracu** (1. – 3. ožujka 1991.): Prvi otvoreni oružani sukob hrvatske policije s pobunjenim Srbima.

Cilj: Uspostava ustavnopravnog poretka Republike Hrvatske, javnog reda i mira, povrat Policijske postaje Pakrac. Područje akcije: Šire područje grada i grad Pakrac.

Ishod: Oslobođena je policijska postaja i u Pakracu je uspostavljen ustavnopravni poredak Republike Hrvatske.

■ **Akcija na Plitvicama:** (31. ožujka 1991.): Redarstvena akcija na Plitvicama, u kojoj je poginuo Josip Jović, prva žrtva Domovinskog rata.

Cilj: Uspostava ustavnopravnog poretka RH, javnog reda i mira, deblokada prometnica i povrat Nacionalnog parka Plitvička jezera.

Područje akcije: Nacionalni park Plitvička jezera.

Ishod akcije: Oslobođeno je područje Nacionalnog parka i uspostavljen ustavnopravni poredak Republike Hrvatske, a u upravnoj zgradi Nacionalnog parka uspostavljena je policijska postaja. Promet kroz Plitvice je uspostavljen, ali ubrzo blokiran na mnogim drugim sporednim prometnim pravcima.

TRAVANJ

■ **Operacija Baranja (3. travnja 1992.):** Pokušaj oslobođanja teritorija Baranje radi pomicanja borbene crte od Osijeka.

Cilj neprijatelja (prije hrvatskog protuudara): S okupiranog područja Baranje, neprijateljske snage (JNA i pobunjeni hrvatski Srbi) provodili su akcije topničkog razaranja: Iz baranjskog zaleđa neprijatelj je svakodnevno topnički granatirao Osijek, Valpovo, Belišće i okolna mjesta na desnoj obali Drave, uništavajući industriju i onemogućujući normalan život.

Područje operacije i pravci djelovanja: Akcija je obuhvaćala forsiranje rijeke Drave i prodor na teritorij takozvanog baranjskog trokuta. Borbe su se vodile na širem šumskom i močvarnom području. Glavni pravac forsiranja bio je čamcima i pontonima preko Drave iz smjera Valpovštine (Belišće, Nard, Bistrinci) prema baranjskoj obali.

Ishod operacije Baranja: Kratkotrajna, ambiciozna i tražična napadna akcija Hrvatske vojske (HV) na Istočnoslavonskom bojištu. Pokrenuta je u razdoblju tzv. Sarajevskog primirja kako bi se iskoristio međuprostor prije najavljenog dolaska mirovnih snaga UN-a (UNPROFOR). Akcija je vojno



Cilj operacija Skok 1 bio je zauzeti povoljnije položaje na Dinari u područjima Crvene grede i Zelenog brda, približiti se s. Uništa i s. Cetina i isključiti mogućnost neprijateljskog protunapada iz smjera s. Unište (Foto: Udruga veterana 7. gardijske brigade Puma)

propala, a Baranja je ostala okupirana sve do mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja.

■ **Bitka za Kupres (3. – 10. travnja 1992.)**

Cilj bitke: Ovladavanje Kupreškom visoravni, strateški ključnim prolazom koji spaja srednju Bosnu s Bosanskom Krajinom i zapadnom Hercegovinom. Blokada napredovanja JNA i obrana etnički hrvatskih prostora u jugozapadnoj Bosni.

Područje bitke: Kupreška visoravan, šire područje općine Kupres u jugozapadnoj Bosni i Hercegovini. Ključne točke: grad Kupres, prijevaj Kupreška vrata, sela Malovan, Botun, Kukavice, Rilić i Zlosela.

Ishod bitke: Snage JNA i lokalnih srpskih postrojbi zauzele su grad Kupres i većinu visoravni. Hrvatska strana (postrojbe HVO-a i dragovoljci iz Hrvatske) pretrpjela je velike gubitke u ljudstvu i tehnici. Većina hrvatskog stanovništva s tog područja bila je prisiljena na privremeno progonstvo.

■ **Operacija Skok-1 (7. travnja 1995.):** Napadna akcija na Dinari kojom su oslobođeni važni visovi iznad Livanjskog polja.

Cilj operacije: Zauzeti povoljnije položaje na Dinari u područjima Crvene grede i Zelenog brda, približiti se s. Uništa i s. Cetina i isključiti mogućnost neprijateljskog protunapada iz smjera s. Unište.

Područje operacije: Teritorij Republike Bosne i Hercegovine (Livanjsko bojište) i granični pojas u Republici Hrvatskoj na Dinari.

Ishod operacije: Na Dinari iznad Knina zauzet strateški važan vrh Veliki Bat iznad s. Uništa (s kojeg se vizualno može uočiti i Knin), a pod paljbenu nadzor stavljena su neprijateljska uporišta na području Uništa i Cetine.

Oslobođeni teritorij: ukupne površine 75 četvornih kilometara (oslobođeno je područje širine 15 km, a dubine 5 km).

SVIBANJ

■ **Operacija Bljesak (1. – 4. svibnja 1995.).** Vojno-redarstvena operacija kojom je potpuno oslobođena zapadna Slavonija (UNPA zona Zapad).

Cilj operacije: Razbiti neprijateljske snage na prostoru zapadne Slavonije, osloboditi zapadnu Slavoniju i otvoriti autocestu Zagreb - Lipovac, izbiti na rijeku Savu i prijeći u obranu, razbiti, eventualno, zaostale neprijateljske skupine.

Područje operacije: Zapadnoslavonsko bojište.

Ishod operacije: Oslobođeno je cjelokupno okupirano područje zapadne Slavonije. Hrvatska vojska izbila je na međunarodno priznatu granicu na rijeci Savi. Omogućeno je prometovanje autocestom Zagreb-Lipovac te željezničkom



Vojno-redarstvenom operacijom Bljesak potpuno je oslobođena zapadna Slavonija (UNPA zona Zapad) (Foto: Željko Gašparović)

prugom prema istočnoj Slavoniji, što je ključna prometna žila kucavica zemlje. Nakon višegodišnje okupacije oslobođena su mjesta Okučani, Jasenovac i Stara Gradiška, dok je kod Pakraca izvedena masovna predaja preostalih neprijateljskih snaga.

Oslobođeni teritorij: oko 500 km²

■ Akcija u Borovu Selu (2. svibnja 1991.)

Cilj akcije: Neutralizirati punktove srpskih paravojnih snaga koji su blokirali legalne institucije RH, spasiti zarobljene policajce, uspostaviti javni red i spriječiti širenje pobune.

Područje akcije: Borovo Selo. Naselje u istočnoj Slavoniji, u neposrednoj blizini Vukovara, s tadašnjom većinskom srpskom populacijom. Sukob se odvijao u samom središtu sela, oko zgrade Mjesne zajednice, gdje su hrvatski policajci upali u dobro pripremljenu zasjedu. Prilazni pravci bili su iz smjera Dalja za hrvatske snage i JNA, dok je dio srpskih snaga stigao preko rijeke Dunav.

Ishod akcije: Tragičan ishod u kojem je poginulo 12 hrvatskih redarstvenika, više od 20 ih je ranjeno, a u selo su ušle postrojbe JNA i provele *razdvajanje snaga*.

■ **Operacija Jaguar (17. – 23. svibnja 1992.):** Napadna akcija na zadarskom bojištu kojom je oslobođeno brdo Križ.

Cilj operacije: Neutralizacija snažnog uporišta pripadnika Šešeljeve radikalne stranke na brdu Križ. S te uzvisine neprijatelj je kontrolirao grad Zadar, luku Gaženica i magistralne ceste te mjesecima topnički uništavao grad.

Područje operacije: Brdo Križ iznad Bibinja (dominantna uzvisina iznad Bibinja i Sukošana (zaleđe Zadra) na kojoj je JNA imala jako radarsko-motnilačko i topničko uporište).

Ishod operacije: Nakon pet dana potpune blokade i preciznih topničkih udara, neprijateljska posada bila je prisiljena na predaju 22. svibnja. Deblokiran je Zadar (oslobađanjem brda Križ uklonjena je neposredna opasnost koja je mjesecima paralizirala svakodnevni život u Zadru i okolici). Hrvatska vojska zaplijenila je cjelokupno naoružanje utvrde i postignut je psihološki učinak.

■ Deblokada Dubrovnika (18. svibnja do 27. listopada 1992.)

Cilj operacije: Deblokada Dubrovnika, oslobađanje krajnjeg juga Republike Hrvatske od srpsko-crnogorske agresije, i odbacivanje neprijateljskih snaga i njegova topništva na udaljenost s koje ne može djelovati po Dubrovniku i okolici.

Napomena: U obranu Dubrovnika spada niz akcija pod nazivom: Spaljena zemlja od 18. svibnja do 30. lipnja 1992., Čagalj od 7. do 26. lipnja 1992., Tigar, od 1. do 13. srpnja 1992., Oslobođena zemlja od 23. srpnja do 15. rujna 1992.,



Potpuna deblokada Dubrovnika provedena je nizom iznimno zahtjevnih akcija

Konavle od 20. do 24. listopada 1992. i Vlačica od 20./21. do 25. listopada 1992.

Područje operacije: Južnodalmatinsko bojište.

Ishod operacije: Spriječena je neprijateljska namjera da izbijanjem na Jadran trajno presiječe Jadransku magistralu, izolira i osvoji Dubrovnik, te nastavi napadna djelovanja prema zapadnoj Hercegovini.

Akcijom Spaljena zemlja od 18. svibnja do 30. lipnja 1992. deblokiran je Dubrovnik i oslobođeno dubrovačko zaleđe. Tijekom operacije oslobođeni su poluotok Pelješac, Čepićke, Slano te šire dubrovačko primorje uključujući Mokošicu, Župu Dubrovačku i ključna brda iznad grada, čime je uspješno probijena višemjesečna kopnena i pomorska blokada Dubrovnika. Nakon akcije srpske su snage i dalje s dominantnih brda i utvrda izravno ugrožavale i granatirale Dubrovnik.

Akcijom Čagalj od 7. do 26. lipnja 1992. oslobođena je dolina rijeke Neretve, deblokiran Mostar te osiguran lijevi bok snaga HV-a koji djeluju prema Dubrovniku.

Akcijom Tigar od 1. do 13. srpnja 1992. deblokiran je Dubrovnik i oslobođen krajnji jug Republike Hrvatske. Razbijen je neprijateljski obruč oko grada i potisnuta agresorska vojska u zaleđe.

Akcijom Oslobođena zemlja 23. srpnja do 12. kolovoza 1992. zadržani su položaji sjeverno od komunikacije Zavala - Osojnik (područje Bobana).

Akcijom Vlačica od 20. do 25. listopada 1992. zauzet je vrh Vlačica.

Akcijom Konavle od 20./21. do 25. listopada 1992. oslobođene su Konavle.

Akcijom Konavle proveden je pomorski desant hrvatskih snaga s iskrcavanjem u okupiranom Cavtatu jer je to tada bila jedina realna mogućnost nastavka oslobađanja juga države. Tenkovi su ukrcani u Zatonu kod Dubrovnika, a pješništvo u Sustipanu. Desant je započeo u noći 20./21. listopada 1992. u lošim vremenskim uvjetima i uz jak neprijateljski topnički napad. Unatoč tome, desantne snage uspješno su se iskrcale i nastavile djelovati kroz Konavle. Učinile su to i ostale snage koje su imale zadaću djelovati u Konavlima. Istodobno je izvedena operacija za oslobađanje Vlačice, uzvisine koju su držale neprijateljske snage s koje su imale mogućnost nadzora dubrovačkog zaleđa i mogućnost udara u lijevi bok desantnih snaga u Konavlima. Uspješnom operacijom takva je opasnost otklonjena.

Oslobođeni teritorij i akvatorij: U svim navedenim povezanim vojnim operacijama na Južnom bojištu (od proljeća do kraja listopada 1992. godine) oslobođeno je ukupno 1210 četvornih kilometara kopnenog teritorija te dodatnih 1080 kilometara hrvatskog teritorijalnog mora.

LIPANJ

■ **Operacija Skok-2 (4. – 11. lipnja 1995.):** Oslobođanje spoja Dinare i Livanjskog polja, čime je neprijatelj u Kninu doveden u poluokruženje.

Cilj operacije: razbiti neprijatelja na smjeru koji vodi prema Bosanskom Grahovu i staviti pod kontrolu dalekometnog topništva Bosansko Grahovo i Glamoč.

Područje operacije: Teritorij Republike Bosne i Hercegovine (Livanjsko bojište) i granični pojas u Republici Hrvatskoj na Dinari.

Ishod operacije: Hrvatske snage (HV i HVO) potisnule su neprijatelja prema Bosanskom Grahovu i Glamoču. Ovladale su dijelom planine Šator, čime je Livanjsko polje u cijelosti osigurano za manevar. Pod nadzor dalekometnog topništva stavljena je komunikacija Glamoč - Bosansko Grahovo te Cetinska dolina i Vrličko polje u Republici Hrvatskoj.

Oslobođeno područje: 450 km².

■ Operacija Lipanjske zore – Čagalj (7. – 26. lipnja 1992.):

Zajednička napadna operacija HV-a, HVO-a i HOS-a kojom je oslobođena dolina rijeke Neretve i bila je ključna oslobodilačka akcija za Mostar (poznata i pod nazivom operacija Čagalj - kratko spomenuta u deblokadi Dubrovnika).

Cilj operacije: Razbijanje neprijateljskog obruča, deblokada i oslobađanje doline rijeke Neretve te grada Mostara. Time su osujećene namjere JNA i srpsko-crnogorskih snaga da blokiraju južnu i zapadnu Hercegovinu, odsijeku Dalmaciju na tri dijela i prekinu komunikaciju između Hrvata u BiH i Republici Hrvatskoj.

Područje djelovanja: Operacija se odvijala na širem području Hercegovine i doline rijeke Neretve, a uključivala je ključna mjesta i gradove: Čapljina (sela Klepci, Prebilovci, Tasovčići) Grad Mostar (zapadni i istočni dio, brdo Hum, brdo Orlovac, Kruševo, Rodoč) grad Stolac i područje oko rijeke Bregave.

Ishod operacije: Operacija je završila pobjedom združenih hrvatskih snaga (HVO, HV, HOS). Hrvatske snage izbile su na današnju međuentitetsku crtu razgraničenja (npr. Ošanjici kod Stoca). Strateški značaj: bio je to prvi veliki poraz srpskih snaga u ratu u BiH koji je preokrenuo tijek ratovanja i osigurao zaleđe južnoj Dalmaciji.

Oslobođen teritorij: oko 1800 km² teritorija.

■ Akcija Miljevci (21. – 22. lipnja 1992.):

Brza i uspješna napadna akcija u šibenskom zaleđu.

Cilj akcije: Oslobođanje okupiranog područja u šibenskom zaleđu – sela na Miljevačkom platou (uspostavljena crta obrane rijeka Čikola - zaseok Vlaići - zaseok Mazalini - rijeka Krka).

Područje akcije: Sjevernodalmatinsko bojište

Ishod akcije: Uspostavljena je čvrsta i znatno povoljnija crta obrane omeđena rijekama Krkom i Čikolom te padinama Promine.

Potpuno je uklonjena izravna topnička ugroza i osigurana veća sigurnost za gradove Šibenik i Skradin, a agresor je trajno odbačen od šibenskog zaleđa. Rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 762 tražilo se povlačenje Hrvatske vojske, ali Republika Hrvatska to je odbila.

Oslobođeni teritorij: prostor od 108 km² i sedam miljevačkih sela (odnosno cijeli Miljevački plato).



TEČAJ VOJNOG VOĐENJA I ZAPOVIJEDANJA

U VYŠKOVU U REPUBLICI ČEŠKOJ KRAJEM SRPNJA ZAVRŠIO JE JUNIOR COMMAND AND LEADERSHIP COURSE (TEČAJ VOJNOG VOĐENJA I ZAPOVIJEDANJA) POD POKROVITELJSTVOM BRITISH MILITARY ADVISORY TRAINING TEAMA (BMATT). SUDJELOVALO JE 30 POLAZNIKA IZ EUROPE I SVIJETA, A IZ OSRH PORUČNIK IVAN LATINČIĆ I NADNAREDNİK DRAŽEN PEJIĆ

Tečaj je bio koncipiran kao intenzivan spoj teorijske nastave i praktične obuke, pri čemu su teorijska predavanja obuhvaćala teme poput osnova vođenja, izdavanja operativnih zapovijedi, rada s kartom i kompasom, međunarodnog ratnog prava, planiranja i provedbe

ophodnji te zauzimanja i rada u patrolnim bazama. Nakon teorijskog dijela uslijedilo je više od dva tjedna zahtjevne terenske obuke tijekom koje su polaznici svakodnevno primjenjivali stečena znanja u realnim uvjetima. Obuka je bila iznimno psihofizički



zahtjeva. Uključivala je rane polaske ujutro, dugotrajna kretanja tijekom zadaća, ograničeno vrijeme za odmor i kontinuirano izvršavanje zadaća tijekom cijelog dana i noći. Višednevne vježbe, koje su trajale i do tri dana bez prekida, od sudionika su zahtijevale visoku razinu fizičke spremnosti, mentalne otpornosti te sposobnost donošenja kvalitetnih odluka unatoč umoru, vremenskom pritisku i neizvjesnosti. Polaznici su tijekom terenskih aktivnosti ocjenjivani prema primjeni vještina vođenja i taktičkog znanja kroz planiranje i provedbu ophodnji, zauzimanje patrolnih baza, zapovijedanje desetinom i vodom te izdavanje operativnih zapovijedi. Dodatnu zahtjevnost stvarala je suprotna strana (OPFOR), čija je zadaća bila stvarati incidente i nepredviđene situacije koje su otežavale izvršenje postavljenih zadaća. Na taj se način ocjenjivala sposobnost donošenja pravodobnih odluka uz poštivanje taktičkih procedura i načela. Nakon svake provedene aktivnosti slijedila je detaljna raščlamba tijekom koje su analizirane donesene odluke,

Višednevne vježbe, koje su trajale i do tri dana bez prekida, od sudionika su zahtijevale visoku razinu fizičke spremnosti, mentalne otpornosti te sposobnost donošenja kvalitetnih odluka unatoč umoru, vremenskom pritisku i neizvjesnosti

Desetina kojom je zapovijedao poručnik Ivan Latinčić ostvarila je najveći mogući broj bodova među svim sudionicima natjecanja, potvrdivši visoku razinu uvježbanosti, koordinacije i sposobnosti vođenja u zahtjevnim uvjetima

provedeni postupci i uočene pogreške. Takav način rada omogućio je polaznicima kontinuirano usavršavanje i kvalitetnu pripremu za svaku sljedeću zadaću. Na kraju tečaja održano je završno natjecanje desetina u kojem su se ocjenjivali topografija i snalaženje u prostoru, teorijsko znanje, reakcije na kontakt, napad na brzu ruku te evakuacija ranjenika. Desetina kojom je zapovijedao poručnik Ivan Latinčić ostvarila je najveći mogući broj bodova među svim sudionicima natjecanja, potvrdivši visoku razinu uvježbanosti, koordinacije i sposobnosti vođenja u zahtjevnim uvjetima. Zbog angažmana, znanja i vještina poručnik Latinčić izabran je za najboljeg polaznika tečaja. Velik je to uspjeh za OSRH jer je poručnik Latinčić ujedno i prvi najbolji polaznik iz OSRH otkad se naši pripadnici upućuju na tečaj. Tečaj je još jednom potvrdio važnost međunarodne vojne suradnje i razmjene iskustava, ali i sposobnost pripadnika OSRH da ravnopravno konkuriraju pripadnicima partnerskih i savezničkih vojski u iznimno zahtjevnim uvjetima obuke.

JAČANJE SIGURNOSTI ISTOČNOG KRILA NATO-A



U NATO-ovu AKTIVNOST PREDNJIH KOPNENIH SNAGA U LITVU UPUĆENO JE 88 PRIPADNIKA 7. HRVATSKOG KONTINGENTA, OD KOJIH JE ŠEST ŽENA

U vojarni "Bilogora" u Bjelovaru svečano je u Litvu ispraćen 7. hrvatski kontingent koji se upućuje u NATO-ovu aktivnost prednjih kopnenih snaga (Forward Land Forces – FLF) u okviru Multinacionalne borbene grupe pod vodstvom Savezne Republike Njemačke. Sedmi hrvatski kontingent čini 88 pripadnika, od kojih je šest žena. Zapovjednik kontingenta je satnik Josip Peco. Kontingent će biti smješten u vojarni "Rukla". Uz članove obitelji pripadnika kontingenta, na svečanom ispraćaju bio je državni tajnik u Ministarstvu obrane

Branko Hrg, načelnik Personalne uprave Glavnog stožera Oružanih snaga RH brigadni general Robert Suntešić, zamjenik zapovjednika Hrvatske kopnene vojske brigadni general Valentin Skroza, zapovjednik Gardijske oklopno-mehanizirane brigade brigadni general Željko Marinov, zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade brigadni general Mirko Stošić, pripadnici Oružanih snaga RH i drugi.

U ime potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra obrane Ivana Anušića pripadnicima kontin-

NATO

TEKST I FOTO OSRH

SUDJELOVANJE HRVATSKE VOJSKE U NATO-OVOJ AKTIVNOSTI U LITVI

Oružane snage Republike Hrvatske sudjeluju u NATO-ojoj aktivnosti u Litvi od 2017. godine. Dosad je u toj aktivnosti sudjelovalo 656 pripadnika OSRH, od kojih je 40 žena. Cilj je aktivnosti provedbom dodijeljenih zadaća u području djelovanja u Litvi ojačati zajedničke sposobnosti odvracanja i biti spreman za obranu Saveza na istočnim granicama te na taj način pridonijeti izgradnji mira i stabilnosti.



genta obratio se državni tajnik u Ministarstvu obrane Branko Hrg. Zaželio im je uspješno izvršavanje svih zadaća, siguran boravak u Litvi te sretan povratak kući. "Sudjelovanjem u NATO-ojoj aktivnosti prednjih kopnenih snaga u Republici Litvi pridonosimo jačanju sigurnosti na istočnom krilu NATO-a, odvracanju mogućih prijetnji te očuvanju mira i stabilnosti u Europi. Uvjeren sam da ćete, kao i svi hrvatski kontingenti prije vas, svoju zadaću izvršiti profesionalno, časno i dostojanstveno, na ponos Hrvatske vojske i svih građana Re-

publike Hrvatske". Posebnu zahvalu uputio je obiteljima pripadnika kontingenta te naglasio: "Obitelji su često tiha snaga koja stoji iza svake uspješno izvršene vojne zadaće".

Satnik Josip Peco istaknuo je kako su pripadnici kontingenta spremni za izvršavanje zadaća u međunarodnom okruženju. Sedmi hrvatski kontingent u NATO-ojoj aktivnosti prednjih kopnenih snaga u Litvi sudjelovat će u provedbi obuke i vježbi, jačanju interoperabilnosti te integraciji u obrambene planove Litve i NATO-a.



HVU : PREDSTAVLJAMO

TEKST Ines Grossi

FOTO Luka Vuković

KADETKINJA NADNAREDNICA

VEDRANA MUSA

DISCIPLINA, ODBOJKA
I VOJNI POZIV

Kadetkinja nadnarednica Vedrana Musa, studentica pete godine Vojnog pomorstva, smjera Brodostrojarsvo, gotovo petnaest godina živi odbojku. Danas, uz zahtjevne kadetske i akademske obveze, trenira u OK Brda, klubu koji nastupa u hrvatskoj Superligi. S ekipom Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" dvaput je osvojila prvo mjesto, proglašena je najboljom igračicom turnira, a za sportske uspjehe dodijeljena joj je zlatna medalja sportskih postignuća načelnika Glavnog stožera OSRH. "Jedno nikad ne mora isključiti drugo", poručuje mladima koji razmišljaju o vojnom pozivu, a istodobno žele ostati u sportu

Kadetkinja nadnarednica Vedrana Musa dolazi iz Širokog Brijega u Bosni i Hercegovini. Studentica je pete godine Vojnog pomorstva, smjera Brodostrojarsvo, a sport je dio njezina života od najranijih dana. Odbojku je počela trenirati u šestom razredu osnovne škole, u HŽOK-u Smeč Široki Brijeg, i ondje ostala sve do upisa na fakultet. Njezin sportski put nije počeo velikim planovima, nego jednostavno, na satu tjelesnog. Tada je, kaže, zavoljela odbojku, a na poticaj kineziologa otišla na prve treninge. "Odmah sam shvatila da je to sport kojim se želim baviti", prisjeća se. Ono što ju je u odbojci zadržalo nisu bili samo treninzi, utakmice i natjecanja, nego ljudi. "Stekla sam snažne odnose koji i danas traju. Zadržao me osjećaj zajedništva i velike ljubavi prema tom sportu". U srednjoj školi već je znala da želi vojni poziv. Govori kako je bila uvjerena da je njezin put odlazak u vojsku i da je to za nju jedina ispravna odluka. Odbojku, međutim, nije željela ostaviti. Željela ju je nastaviti koliko god bude mogla, svjesna da će vojni studij tražiti ozbiljnost, vrijeme i odricanje. Uskladiti kadetske obveze

i sport, priznaje, nije bilo jednostavno. No, u njezinu odgovoru nema žaljenja ni naglašavanja težine, nego mirna sigurnost osobe koja zna što želi. "Nije bilo lagano, ali uz dobru organizaciju sve se može", kaže. Danas Vedrana trenira u OK Brda, klubu koji nastupa u hrvatskoj Superligi. Ritam je zahtjevan. "Treninzi su svaki dan, utorkom i četvrtkom i teretana prije odlaska u dvoranu, a tijekom sezone vikendi su rezervirani za utakmice. Sve to, uz predavanja, učenje, vojne zadaće i kadetski raspored, traži mnogo više od dobre fizičke pripreme. Traži karakter. Vodim se onom: You fail to plan, you plan to fail", govori Vedrana. Zato svaki trening, utakmicu ili ispit nastoji planirati i odraditi maksimalno ozbiljno, s punom koncentracijom i trudom. U njezinu slučaju vojna disciplina i sportska disciplina nisu odvojene, nego se nadopunjuju. Odbojka ju je naučila borbenom duhu, timskom radu i ustrajnosti, a upravo su to vrijednosti koje svakodnevno prepoznaje i u vojnom obrazovanju. "Disciplina je ono što nas opisuje i kao osobe, pa tako i kao buduće zapovjednike", ističe. Posebno

mjesto u njezinu sportskom iskustvu imaju uspjesi ostvareni s ekipom Hrvatskog vojnog učilišta. Dvaput su osvojile prvo mjesto, a Vedrana kaže kako će te trenutke pamtiti do kraja života. Osobito prvi nastup s djevojkama iz kadetske ekipe. "Jednostavno smo kliknule na prvu i zajedničkim snagama odnijele prvo mjesto". U studenom 2024. proglašena je najboljom igračicom turnira. Iako bi se takvo priznanje lako moglo promatrati kao osobni uspjeh, Vedrana ga odmah vraća timu. "U ovom sportu nijedan pojedinac ne može ostvariti takvo priznanje bez podrške i povjerenja cijele ekipe", kaže. Za nju je to natjecanje imalo i dublje značenje. "Nekad nam Bog ne oduzme teret odmah, nego nam pošalje ljude i prilike koje nam daju snagu da ga lakše nosimo". Za sportske uspjehe dodijeljena joj je i zlatna medalja sportskih postignuća načelnika Glavnog stožera OSRH. Takvo priznanje u sustavu Oružanih snaga za nju je, kaže kratko i jasno, velika čast. "Neizmjereno sam zahvalna". Kad govori o odbojki, Vedrana se uvijek vraća istom temelju, timu.

Talent može biti prednost, rad čovjeka može dovesti daleko, karakter pomoći da izdrži teške trenutke, ali odbojka je sport u kojem nitko ne pobjeđuje sam

Mladima, osobito djevojkama koje razmišljaju o vojnom pozivu, a istodobno se žele nastaviti baviti sportom, poručuje da se ne boje izazova. "Dajte sebe u sve što možete i pokušajte na što bolji način iskoristiti darove koje vam je Bog dao. Zasiurno ih ima, samo je potrebno vjerovati u sebe i kad nitko ne vjeruje"

Talent može biti prednost, rad čovjeka može dovesti daleko, karakter pomoći da izdrži teške trenutke, ali odbojka je sport u kojem nitko ne pobjeđuje sam. "Važno je biti pozitivan i konstantno motivirati svoje suigrače", naglašava. Njezin uobičajeni dan počinje rano, kadetskim obvezama i predavanjima. Nakon toga slijedi učenje, odmor ili izvršavanje drugih vojnih zadaća, a navečer trening. U takvom rasporedu nema mnogo praznog hoda, ali upravo se u toj svakodnevici oblikuje ono što Vedrana smatra najvažnijim: odgovornost prema sebi, prema ekipi i prema pozivu koji je odabrala. Iako je još aktivno vezana uz odbojku, već razmišlja i o budućnosti.

Voljela bi kroz godinu ili dvije upisati Kineziološki fakultet te završiti određene certifikate kako bi jednog dana postala trenerica. Želi, kaže, i nakon aktivne karijere ostati u svijetu odbojke i prenositi ljubav i znanje na mlađe generacije. Mladima, osobito djevojkama koje razmišljaju o vojnom pozivu, a istodobno se žele nastaviti baviti sportom, poručuje da se ne boje izazova. "Dajte sebe u sve što možete i pokušajte na što bolji način iskoristiti darove koje vam je Bog dao. Zasiurno ih ima, samo je potrebno vjerovati u sebe i kad nitko ne vjeruje". Upravo ta rečenica najbolje sažima Vedranin put. Vojni poziv i sport u njezinu životu nisu dva suprotstavljena svijeta, nego dva prostora u kojima se razvijaju iste vrijednosti: disciplina, timski duh, ustrajnost i odgovornost. U dvorani, kao i u kadetskoj svakodnevici, uspjeh ne dolazi sam od sebe. Gradi se svakim treningom, svakom obvezom i svakom odlukom da se, unatoč umoru i izazovima, nastavi dalje.





- **Najdraža pozicija u igri?**
- Libero.
- **Najdraža pobjeda do sada?**
- Zadnji osvojeni turnir s mojim 19. naraštajem.
- **Što vas najviše motivira kad je teško?**
- Vjera.
- **Jedna riječ kojom biste opisali kadetski život?**
- Nezaboravan.



28-29

HRVATSKI VOJNIK // Br. 767 // 14. kolovoza 2026.

MARATON LAĐA

**VOJNA LOGISTIKA
NERETVANSKI**



Udruga lađara Gusar Komin
i Udruga lađara Crni put
prilikom ulaska na cilj

TIKA U SLUŽBI KE TRADICIJE

Pripadnici Hrvatske ratne mornarice, Satnije mornaričko-desantnog pješastva, svojim ljudstvom, plovilima i stručnim sposobnostima već godinama pridonose sigurnoj i uspješnoj provedbi Maratona lađa na Neretvi

TEKST I FOTO Marija Mitar

Na rijeci Neretvi, gdje se stoljećima isprepleću život, tradicija i pomorsko umijeće, Maraton lađa odavno je prerastao okvire sportskog natjecanja. Ta jedinstvena manifestacija postala je simbol zajedništva, izdržljivosti i poštovanja prema neretvanskoj baštini.

U njezinoj organizaciji već godinama važnu ulogu ima i Satnija mornaričko-desantnog pješastva, čiji pripadnici svojim znanjem, sposobnostima i logističkom potporom pridonose sigurnoj provedbi jednog od najzahtjevnijih sportskih događaja na hrvatskim rijekama.

I ovogodišnji Maraton lađa okupio je brojne lađare i tisuće gledatelja. Program manifestacije tradicionalno je obuhvatio Brzinske utrke u Opuzenu, ključno prednatjecanje kojim su određene startne pozicije za glavnu utrku, te Maraton lađarica i Maraton lađa, odnosno natjecanje muških posada. Start utrke 29. Maratona lađa bio je u Metkoviću, a cilj u Pločama. Lađari su pritom morali svladati 22,5 kilometra dugu veslačku dionicu, koja je izniman fizički izazov te zahtijeva vrhunsku izdržljivost, snagu i besprijekornu usklađenost cijele posade. Startala je 31 lađarska ekipa, uključujući tri debitantske posade. Uz ekipe iz doline Neretve, na Maratonu su sudjelovali i lađari iz Slavonije, Siska, Zagreba te gosti iz Sombora, čime je Maraton lađa i ove godine potvrdio svoj značaj kao manifestacija koja okuplja lađarsku zajednicu iz cijele Hrvatske i šire regije.

Među glavnim favoritima za ovogodišnji naslov istaknule su se Udruga

Pripadnici Hrvatske ratne mornarice Satnije mornaričko-desantnog pješastva i ove su godine sudjelovali u provedbi sigurnosnih, logističkih i potpornih zadaća. Njihova prisutnost često ostaje izvan fokusa javnosti, no upravo je ona jedan od važnih preduvjeta uspješne organizacije ove manifestacije



Članovi pobjedničke ekipe i ujedno pripadnici Satnije mornaričko-desantnog pješastva Toni Kešina i Mario Marević

lađara Crni put, Udruga lađara Gusar Komin i ekipa Ul iz Zagreba. Udruga lađara Zagreb branila je naslov pobjednika, nakon što je prošle godine treći put zaredom osvojila Maraton lađa i trajno stekla Štit kneza Domagoja. Ekipe su tijekom lokalnih maratona i pripremni natjecanja, koji prethode glavnoj utrci, pokazale vrhunsku fizičku spremu te potvrdile status najozbiljnijih kandidata za pobjedu.

POBJEDA ZA DVIJE EKIPE

Ove su godine pobjedu odnijele čak dvije ekipe, Udruga lađara Gusar Komin i Udruga lađara Crni put čime je nakon duljeg razdoblja Štit kneza Domagoja ponovno vraćen u dolinu Neretve.

Dio pobjedničke ekipe Komina bila su i dvojica pripadnika Satnije mornaričko-desantnog pješastva, Toni Kešina i Mario Marević, koji nisu skrivali oduševljenje i zadovoljstvo ostvarenim uspjehom. Njihova pobjeda tako je dobila i dodatnu dimenziju, povezujući sportski uspjeh s pripadnošću postrojbi koja svojim djelovanjem i izvan vojne službe ostaje čvrsto povezana sa svojom lokalnom zajednicom. Valja istaknuti i da je samo dva dana prije, 6. kolovoza, Udruga lađarica Sisak po rekordni, peti put zaredom odnijela pobjedu na ženskom maratonu nakon vrlo teške nezgode na startu, čime su nedvojbeno potvrdile status apsolutnih vladarica Neretve.

Pripadnici Hrvatske ratne mornarice Satnije mornaričko-desantnog pješastva i ove su godine sudjelovali u provedbi sigurnosnih, logističkih i potpornih zadaća. Njihova prisutnost često ostaje izvan fokusa javnosti, no upravo je ona jedan od važnih preduvjeta uspješne organizacije ove manifestacije.

Gotovo da bi bilo nemoguće organizirati takvu manifestaciju bez njihove potpore i pomoći. Potvrdio nam je to u razgovoru i desetnik Mladen Sušak koji je u Satniji od 2018. godine. Tijekom održavanja Maratona lađa angažiran je u ulozi skipera na gumenoj brodi, a zajedno s ostalim pripadnicima postrojbe sudjeluje u osiguranju provedbe ove zahtjevne sportske manifestacije. Njihov angažman obuhvaća postavljanje i ograđivanje staze kojom prolaze muške i ženske lađarske ekipe, prijevoz sudaca i predstavnika medija tijekom natjecanja, kao i povratak lađa u skladište u nedjelju, 9. kolovoza, nakon završetka maratona.



Pripadnici Satnije mornaričko-desantnog pješastva na gumenoj brodici tijekom osiguranja Maratona lađa



Slučaj potapanja ekipe lađara tijekom starta Maratona lađa

Desetnik Sušak ističe kako im redovita obuka koju provode u sklopu vojničke službe uvelike olakšava angažman na ovakvom događaju. Maraton lađa značajan je sigurnosni izazov zbog velikog broja sudionika i građana, ali i brojnih plovila koja se tijekom natjecanja kreću usporedno s lađama. Upravo uvježbanost, stečena svakodnevnim obukom i provedba različitih zadaća, omogućuje im da i u takvim zahtjevnim okolnostima djeluju učinkovito, pravodobno i koordinirano.

VAŽNO JE OSTATI MIRAN I BITI PROFESIONALAN

Narednik Mirko Marušić, kao vojni ronilac, također je angažiran u sklopu osiguranja Maratona lađa, ponajprije za potrebe spašavanja osoba koje bi mogle pasti u Neretvu ili u slučaju potapanja plovila. Riječ je o važnoj zadaći u sklopu sigurnosnog osiguranja manifestacije, s obzirom na velik broj sudionika, gledatelja i plovila na rijeci te potencijalne rizike koji prate ovako masovno događanje. Nažalost i ovogodišnji je maraton zabilježio nekoliko slučajeva padova u rijeku.

Marušić ističe kako je tijekom osiguranja događaja najvažnije ostati miran i staložen te reagirati pravodobno i profesionalno. Naime, tijekom Maratona lađa na Neretvi je prisutan velik broj civilnih plovila, čiji se sudionici nerijetko ne pridržavaju predviđenih putanja kretanja, što može dovesti do neželjenih situacija, uključujući sudare i

Udruga lađarica Sisak po rekordni, peti put zaredom odnijela je pobjedu na ženskom maratonu nakon vrlo teške nezgode na startu, čime su nedvojbeno potvrdile status apsolutnih vladarica Neretve

prevrtanje, odnosno potapanje plovila. Upravo je zbog toga prisutnost ronilaca važna kako bi se u slučaju izvanrednog događaja moglo brzo intervenirati i pružiti pomoć ugroženim osobama.

Desetnik Sušak i narednik Marušić uputili su apel svim sudionicima i građanima da tijekom Maratona lađa budu maksimalno oprezni i odgovorni, osobito prilikom kretanja plovila, kako bi se pravodobnim i savjesnim postupanjem izbjegle moguće nezgode te osigurala sigurnost svih sudionika i posjetitelja. Maraton lađa i ove je godine na Neretvu privukao brojne natjecatelje, posjetitelje i sudionike, a iza atraktivnih prizora s rijeke i navijanja uz njezine obale stoji zahtjevna organizacija i angažman brojnih službi. Angažman pripadnika Satnije-mornaričko-desantnog pješastva na Maratonu lađa još je jedan primjer kako se znanja i vještine stečene tijekom svakodnevnih obuka mogu primijeniti u stvarnim situacijama, izvan uobičajenog vojnog okruženja.



Veterani 4. gardijske brigade na Maratonu



Udruga lađarica Sisak



U NATO-ovu AKTIVNOST ISPRAĆEN 9. HRVATSKI KO

U vojarni 9. gardijske brigade Vukovi u Gospiću 11. kolovoza održana je svečanost ispraćaja 9. hrvatskog kontingenta u NATO-ovu aktivnost prednjih kopnenih snaga u sklopu Multinacionalne borbene skupine u Mađarskoj. Kontingent s 59 pripadnika OSRH sastavljen je od 40 pripadnika voda lakog pješaštva, tri pripadnika medicinskog tima, dva pripadnika Pukovnije Vojne policije, sedam pripadnika u stožernom osoblju, pet pripadnika nacionalnog elementa potpore te zapovjednog tima.

Uz obitelji i prijatelje pripadnika kontingenta, svečanosti su nazočili izaslanik ministra obrane i potpredsjednika Vlade RH general-pukovnik Drago Matanović, izaslanik načelnika GS OSRH

Hrvatski kontingent sudjeluje u aktivnosti ojačane budnosti NATO-a na temelju Odluke Hrvatskog sabora, a prvi hrvatski kontingent upućen je u područje aktivnosti u srpnju 2022. godine

i zamjenik zapovjednika Hrvatske kopnene vojske brigadni general Valentin Skroza, zamjenik zapovjednika Zapovjedno-operativnog središta GS OSRH brigadir Tomislav Kasumović te zamjenik zapovjednika Gardijske mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske pukovnik Robert Budimir Bekan. Državni tajnik Drago Matanović rekao je da sudjelovanje Republike Hrvatske u ovoj aktivnosti potvrđuje našu dosljednu predanost savezničkim obvezama i vrijednostima na kojima počiva NATO. "Time ne samo da pridonosimo sigurnosti europskog prostora, već i dodatno učvršćujemo međunarodni ugled Republike Hrvatske kao odgovorne, pouzdane i vjerodostojne saveznice. Istodobno, ovakve aktivnosti imaju iznimnu vrijednost i za razvoj naših Oružanih snaga. Rad i obuka u multinacionalnom okruženju, razmjena iskustava te svakodnevna suradnja s pripadnicima oružanih snaga savezničkih država dodatno razvijaju vaše profesionalne sposobnosti, povećavaju interoperabilnost i osnažuju spremnost Hrvatske vojske", poručio je državni tajnik Matanović.

TEKST Hrvoje Lončarević
FOTO Filip Klen

Ispraćen 9. HRVCON u Mađarsku



NTINGENT

Zapovjednik 9. hrvatskog kontingenta u Mađarskoj pukovnik Saša Berger u svojem je obraćanju poručio: "Vjerujem da ćemo našim sudjelovanjem uspješno pridonijeti izgradnji mozaika zajedničke sigurnosti i potvrditi ono što je već postalo pravilo, a to je vrhunska pripremljenost i osposobljenost Hrvatske vojske za izvršenje zadaća u multinacionalnom okruženju i u bilo kakvim uvjetima. Spoj iskustva i mladosti na neki je način odličan preduvjet uspješnosti provedbe zadaća koje nam predstoje. Iskustva iz Domovinskog rata pokazuju nam da se sigurnost naših domova i naše domovine ne treba braniti na našim kućnim pragovima, već na smjerovima od kuda ugroza dolazi", rekao je pukovnik Berger. Hrvatski kontingent sudjeluje u aktivnosti ojačane budnosti NATO-a na temelju Odluke Hrvatskog sabora, a prvi hrvatski kontingent upućen je u područje aktivnosti u srpnju 2022. godine. U pojedinačnoj rotaciji angažirano je do 70 pripadnika Oružanih snaga RH uz predviđenu mogućnost rotacije do ukupno 140 pripadnika godišnje. Od 2022. godine do danas, kroz sukcesivne šestomjesečne rotacije u Mađarskoj

Kontingent s 59 pripadnika OSRH sastavljen je od 40 pripadnika voda lakog pješništva, tri pripadnika medicinskog tima, dva pripadnika Pukovnije Vojne policije, sedam pripadnika u stožernom osoblju, pet pripadnika nacionalnog elementa potpore te zapovjednog tima

je ukupno sudjelovalo više stotina pripadnika Oružanih snaga RH. Zadaće ove NATO-ove operacije usmjerene su na provedbu združene obuke, integraciju sa savezničkim snagama te održavanja visoke razine operativne spremnosti. Kroz vježbovne aktivnosti s postrojbama Mađarske, Sjedinjenih Američkih Država, Italije i drugih partnera, kontingent kontinuirano razvija interoperabilnost i primjenjuje najviše NATO-ove standarde. Pripadnici 9. HRVCON-a u Mađarskoj profesionalnim izvršavanjem svih postavljenih zadaća u međunarodnom okruženju pokazuju visok stupanj obučenosti, taktičke zrelosti i operativne sposobnosti Oružanih snaga RH.

STRELJAČKO NAORUŽANJE

FN Arka nova je jurišna puška FN Herstala u kalibru 5,56 x 45 mm NATO. Javnosti je predstavljena u lipnju u Parizu, na sajmu Eurosatory 2026. Osnovna joj je zamisao jednostavna: provjeren radni sklop nadahnut FN-ovom serijom SCAR smješten u oružje koje izvana zadržava raspored komandi poznat korisnicima sustava AR-15/M4

FN ARKA: IZMEĐU SCAR-A I

Naziv Arka proizvođač povezuje s francuskom riječju *arc*, odnosno borbenim lukom. U vojnotehničkom smislu važnije je ono što naziv pokriva: pušku konvencionalne konfiguracije, s kratkim hodom plinskog klipa, rotirajućim zatvaračem, obostranim komandama i pripremom za rad s prigušivačem. No, ključno je i da, kao službena puška, Arka mora biti pouzdana, korisniku poznata te prilagođena postrojbenom sustavu održavanja – od osnovnog čišćenja do oružarskih pregleda i radioničkih zahvata.

SCAR je stekao reputaciju izdržljive klipne puške, prihvaćene u specijaliziranim vojnim i policijskim postrojbama. AR-15/M4 zapadnim je korisni-

TEKST

Ivan Galović

cima dao raspored komandi koji je s vremenom prešao u naviku. Arka ta dva iskustva povezuje u zasebnu platformu: unutarnji radni sklop slijedi konstrukcijska načela SCAR-a, dok vanjski raspored ostaje blizak korisnicima sustava AR. Tu razliku treba jasno odvojiti od pitanja zamjenjivosti dijelova. Arka nije isključivo SCAR prepakiran u kućište AR-a. Unutarnji dijelovi, s obzirom na to da su prilagođeni dimenzijama, vodilicama i rasporedu nove platforme, nisu zamjenjivi s dijelovima FN SCAR-a. Riječ je o samostalnoj puški koja preuzima određena konstrukcijska načela, a ne o modularnom produžetku serije SCAR.

Takav pristup objašnjava i zašto FN ne nudi samo još jednu *poboljšanu* AR pušku. Uobičajene klipne inačice sustava AR često zadržavaju velik dio izvorne unutarnje logike. Na Arki je naglasak drukčiji: robusniji klipni radni sklop prilagođen je ergonomiji koju dio vojski i sigurnosnih službi izričito traži. Time se skraćuje vrijeme prijelazne obuke, uz zadržavanje otpornosti oružja na prljavštinu i vlagu te pri radu s prigušivačem.





Foto: Tomislav Brandt

U tom je smislu Arka praktično konstruirana. Ne traži od postrojbe da istodobno mijenja kalibar, navike rukovanja i velik dio opreme. Ostaje u kalibru 5,56 x 45 mm NATO, prihvaća spremnik koji je kompatibilan s M16 i dopušta uporabu kundaka i pištoljskog rukohvata kompatibilnog s AR-om. Promjena se zato ne događa ondje gdje bi bila najpotrebnija korisniku, nego ondje gdje može donijeti najveću tehničku korist: u pouzdanijem radnom sklopu, boljem radu s prigušivačem i potpunoj obostranosti komandi.

Tako treba čitati i službeni FN-ov prospekt. Arka je predstavljena kroz tri elementa: SCAR-ov provjeren radni mehanizam; poznatu AR-ovu ergonomiju; proizvodnju, održavanje i potpo-

Puške Arka premijerno su predstavljene u Parizu, na štandu tvrtke FN Herstal tijekom sajma Eurosatory u lipnju 2026.

ru u skladu s FN-ovim standardima. Za vojnu nabavu ta je treća stavka važna jer puška ne dolazi samo kao pojedinačni proizvod nego kao dio sustava u kojem su i pričuvni dijelovi, obuka te podrška korisniku.

RADNI SKLOP

Temelj FN Arke čini plinski pogon s kratkim hodom klipa i rotirajućim zatvaračem. Nakon opaljenja dio barutnih plinova ulazi u plinski blok i kratkim impulsom preko klipa prenosi energiju na pokretne dijelove. Time se pokreće ciklus otključavanja, izvlačenja, izbacivanja i uvođenja novog naboja u ležište. Takvo rješenje odvaja Arku od klasične AR-ove unutarnje arhitekture s izravnim djelovanjem barutnih plinova. Vanjski raspored komandi i postupci rukovanja poznati su korisnicima oružja AR-15/M4.

Prednost je klipnog sklopa smanjeno dovođenje vrućih barutnih plinova, čađe i topline prema sklopu zatvarača i unutrašnjosti kućišta. Na sustavima s izravnim djelovanjem plinova veći dio zaprljanja i toplinskog opterećenja ulazi

STRELJAČKO NAORUŽANJE



Foto: FN Herstal, S.A

dublje u mehanizam. Na Arki se rad plinova najvećim dijelom zadržava u prednjem plinskom sklopu. To ne otklanja potrebu za čišćenjem, ali olakšava održavanje zatvarača i smanjuje izloženost maziva i pokretnih dijelova visokim temperaturama.

Puška ima podesivi regulator plina, kojim se njezin rad prilagođava uvjetima paljbe, ponajprije uporabi prigušivača i otežanim uvjetima djelovanja. Regulator je važan jer prigušivač mijenja tlakove u sustavu. Bez pravilnog podešavanja pokretni dijelovi mogu raditi prebrzo, što povećava trošenje i pojačava povrat plinova prema strijelcu. Na Arki je zato važna cjelina koju čine plinski regulator, klipni sklop i prigušivač smanjenog povratnog tlaka. Pri radu s prigušivačem višak tlaka mora se nadzirano rasteretiti, a ne nepotrebno prenositi na pokretne dijelove. Time se smanjuje prebrzo kretanje nosača zatvarača, ublažava opterećenje mehanizma, ograničava trošenje i smanjuje količina plinova koja se vraća prema strijelcu.

Zaključavanje rotirajućim zatvaračem osigurava dobro prijanjanje u trenutku najvećeg tlaka. FN usto ističe čvrst sklop ležišta i zatvarača, koji dobro podnosi povećana opterećenja. To je posebno važno pri uporabi prigušivača i nakon izlaganja oružja vodi, kad se u cijevi ili plinskom sustavu može zadržati tekućina. U vojnoj terminologiji takav se scenarij povezuje

**FN Arka u CQC
inačici za blisku
borbu (gore lijevo)
i standardnoj STD
inačici (gore desno)**

sa sposobnošću sigurnog rada oružja nakon izlaganja vodi (Over-the-Beach – OTB). Voda u cijevi ili druga zapreka mogu prouzročiti opasno povećanje tlaka, zbog čega su važni robusnost cijevi, ležišta, zatvarača i plinskog sklopa. Takva značajka ARKA-u čini primjerenom i za korisnike koji traže pouzdan rad oružja u vlažnim (priobalnim, riječnim ili amfibijskim) uvjetima, uz poštovanje propisanih postupaka rukovanja nakon izlaganja vlazi.

KUĆIŠTE

Kućište Arke oblikovano je tako da korisniku omogući poznat raspored, ali s važnom unutarnjom razlikom. Povratna opruga smještena je unutar kućišta, a ne u cijevi povratnog sklopa kao na standardnoj AR puški. Time se uklanja konstrukcijsko ograničenje klasičnog AR sustava i omogućuje uporaba preklopnog kundaka. Ipak, početno prikazane izvedbe koriste AR/M4 teleskopski kundak. Preklopni kundak stoga treba promatrati kao mogućnost platforme, a ne kao obilježje svake prikazane konfiguracije. Takvo rješenje posebno je korisno za posade vozila, izvidničke timove, zaštitne skupine i vojnike koji se često kreću u skučenom prostoru.

Kućište je podijeljeno na gornji i donji sklop. Gornji dio nosi cijev, plinski sklop, zatvarač, nosač zatvarača i dugu gornju *Picatinny* šinu, dok se u donjem dijelu nalaze sklop okidača, pištoljski rukohvat, otpuštač spremnika i ostale komande. Gornji i donji sklop povezani su po načelu AR-a, preko prednjeg i stražnjeg zadržavajućeg *štifta*. Takvo rješenje olakšava osnovno rastavljanje i sastavljanje jer je slično postupcima koji su poznati korisnicima sustava M4/AR. Za postrojbu je to važno jer korisnik sam može obaviti osnovno čišćenje i pregled oružja, dok se složeniji zahvati na cijevi, plinskom sklopu, zatvaraču i nosaču zatvarača povjeravaju oružaru. Na obje strane puške nalaze se tvorničke identifikacijske oznake, ali njihov raspored nije jednak. Na lijevoj strani vidljiv je kružni logotip FN te natpisi na gornjem i donjem dijelu kućišta s podacima o proizvođaču, nazivu puške, kalibru, serijskom broju i godini proizvodnje: FN Herstal Belgium, FN



Foto: FN Herstal, S.A

TT ZNAČAJKE INAČICA JURIŠNIH PUŠAKA FN ARKA

Značajka	FN Arka CQC	FN Arka STD
Proizvođač	FN Herstal, Belgija	
Tip	karabin za blisku borbu	opća pješачka uporaba
Kalibar	5,56 x 45 mm NATO	
Načelo rada	plinski pogon, kratki hod klipa, rotirajući zatvarač	
Režim paljbe	izbornik paljbe S/1/A i poluautomatska izvedba	
Brzina paljbe (metaka / min)	600 – 700	
Duljina cijevi (inča / mm)	11,25 / 285	14,5 / 368
Ukupna duljina (mm)	oko 820 izvučeno oko 735,2 skraćeno	oko 934,5 izvučeno oko 849,5 skraćeno
Masa praznog oružja (kg)	3,7	3,9 (kratka obloga) 4,0 (duga obloga)
Opcije obloge cijevi	M-LOK (samo kratka opcija)	M-LOK (kratka ili duga opcija)
Spremnik	čelični, tip M16, 30 metaka	
Kundak	kompatibilan s AR-om, konstrukcijski moguća sklopiva rješenja	
Boja	crna ili FDE	
Sučelje	duga gornja Picatinny šina, M-LOK bočna i donja sučelja	
Komande	obostrani izbornik paljbe, otpuštač spremnika i zadržavanje / otpuštanje zatvarača	
Prigušivač	FN flow-through prigušivač smanjenog povratnog tlaka, ispitano s puškom	

ARKA, cal. 5,56 x 45, serijski broj i 2026. godina proizvodnje. Na desnoj strani ti su podaci drukčije raspoređeni, ponajprije na poklopcu otvora za izbacivanje čahura, odnosno vratašcima koja štite unutrašnjost kućišta od prašine i nečistoća. Takvo označavanje omogućuje identifikaciju oružja, praćenje serije te vođenje postrojbene i oružarske evidencije. Za dugotrajnost je važno stabilno vođenje nosača zatvarača u gornjem kućištu. Opterećenje i trošenje moraju se prenositi na za to predviđene površine, a ne na slabije dijelove

sklopa. Takvo rješenje važno je za ponovljivost rada, dugotrajnost kućišta i stabilno vođenje pokretnih dijelova. Proizvođač navodi da cijev ne zamjenjuje korisnik, nego oružar. Takav postupak traži namjenski alat, provjeru dosjeda cijevi, stanja ležišta, pravilnog zabravljenja i stabilnosti nulte točke, uz obvezan upis u tehničku evidenciju oružja. Za vojnu uporabu važnije je da zamjena bude nadziran i ponovljiv postupak nego da se prikazuje kao brza modularna zamjena koju provodi korisnik. Tijekom svakodnevne uporabe unutar postrojbe važno je i to što kućište omogućuje stalnu montažu optike na gornjoj šini. Ako se optika, noćni nastavak i laserski obilježivač ne moraju stalno skidati zbog osnovnog održavanja, manja je mogućnost gubitka nulte točke i pogreške pri ponovnom sastavljanju. To je jednostavna, ali važna prednost za pouzdanost oružja, obuku i održavanje u postrojbi.

CIJEV

Arka se proizvodi u inačicama s dvjema duljinama cijevi. Inačica CQC, odnosno izvedba za blisku borbu (Close Quarters Combat), ima cijev duljine 285 mm, odnosno 11,25 inča. Riječ je o inačici namijenjenoj djelovanju iz vozila, vojnopolijskim zadaćama, djelovanju u objektima i postrojbama kojima je važna manja ukupna duljina oružja. S izvučenim kundakom

duga je 820, a s uvučenim 735,2 mm. Standardna inačica ima cijev duljine 368 mm, odnosno 14,5 inča. Ukupna duljina iznosi 934,5 mm s izvučenim i 849,5 mm s uvučenim kundakom. Ta je izvedba logičnija za opću pješačku uporabu jer daje bolji odnos ukupne duljine, početne brzine zrna, balističke učinkovitosti i rada s optikom.

Razlika između 11,25 i 14,5 inča nije samo u ukupnoj duljini. Kraća cijev olakšava rad u vozilu i objektu, ali kad se radi o metku 5,56 x 45 mm NATO smanjuje početnu brzinu zrna, povećava važnost pravilno odabranog prigušivača i može jače naglasiti bljesak, buku i povratni tlak. Dulja cijev ostavlja više prostora za potpunije izgaranje barutnog punjenja i bolju balističku učinkovitost, ali povećava duljinu oružja kad se koristi prigušivač.

Tri konfiguracije proizlaze iz kombinacije duljine cijevi i prednjeg rukohvata: CQC s kratkim M-LOK prednjim rukohvatom, STD s kratkim M-LOK prednjim rukohvatom i STD s dugim M-LOK prednjim rukohvatom. Takva podjela ima smisla jer se ne mijenja samo duljina cijevi nego i raspoloživi prostor za hvat, laserski obilježivač, svjetiljku, prekidače, nosač remena i eventualnu okomitu prednju ručicu.

U javno objavljenim službenim podacima nije naveden korak žljebova, materijal za izradu cijevi, način unutarnje zaštite, broj završavajućih bradavica zatvarača, dopuštena trajna brzina paljbe, predviđeni vijek uporabe cijevi, deklarirana preciznost, početna brzina zrna ni intervali za servis glavnih sklopova. Izostanak tih podataka ne mijenja osnovnu ocjenu konstrukcije, ali ograničava preciznost javno dostupne tehničke procjene. Bez njih nije moguće detaljno usporediti Arku s puškom HK416, Berettom NARP ili serijom SIG MCX što se tiče balistike, trajnosti, održavanja i dugoročne postrojbene uporabe. Jedan neslužbeni izvor navodi da je približna početna brzina zrna između 880 i 930 m/s.

KOMANDE

Komande su jedan od prepoznatljivih dijelova FN Arke. Puška zadržava raspored poznat korisnicima serije AR-15/M4, ali ga izvodi obostrano.

Foto: FN Herstal, SA



U postrojbenoj uporabi inačice CQC i STD ne bi trebale imati jednaku zadaću. Puška CQC prikladnija je za posade borbenih vozila, zaštitne skupine, vojnopolicijske timove i djelovanje u objektima

Obostrani izbornik paljbe izveden je u AR rasporedu i označen položajima S/1/A. Pritom S označava sigurno stanje, 1 pojedinačnu paljbu, a A automatsku paljbu na inačicama s izbornikom paljbe. Na poluautomatskim izvedbama zadržavaju se samo položaji za sigurno stanje i pojedinačnu paljbu. Takvo označavanje i hod poluge poznati su korisnicima oružja AR serije, što smanjuje mogućnost pogreške pri rukovanju pod stresom.

Otpuštač spremnika i poluga za zadržavanje / otpuštanje zatvarača također su izvedeni obostrano. Na jednoj strani zadržavaju raspored poznat korisnicima AR-a, dok su na suprotnoj izvedeni kao dodatne poluge ili papučice. Time se spremnik može otpustiti, a zatvarač zadržati ili otpustiti bez znatnijeg mijenjanja hvata. To je važno prilikom promjene ramena iza zaklona, rada s rukavicama, gađanja iz neprirodnog položaja i uklanjanja zastoja. Na oružju namijenjenom urbanim područjima obostrane komande nisu samo pogodnost za ljevoruke strijelce nego i uvjet da vojnik može zadržati zaklon i rukovati oružjem s obje strane tijela. Arka izbacuje čahure udesno, ali na desnoj strani kućišta nalazi se deflektor čahura koji ih usmjerava dalje od lica i opreme strijelca. To je posebno važno pri radu s lijevog ramena, dok strijelac rabi zaštitnu opremu te pri gađanju iza zaklona. Deflektor ne mijenja smjer izbacivanja, ali smanjuje mogućnost da čahure ometaju strijelca ili udaraju u opremu. Potiskivač zatvarača postavljen je kao na AR-u. Njegova uporaba u postrojbenoj obuci mora biti jasno propisana. Može pomoći pri tihom dovođenju zatvarača u prednji položaj ili provjeri zaključavanja, ali ne smije zamijeniti pravilno uklanjanje uzroka zastoja.



STRELJAČKO NAORUŽANJE

FN PUREVIEW

Ciljnik FN Pureview predstavljen je uz Arku kao dio šire FN-ove ponude ciljničkih i obučnih rješenja. Riječ je o zatvorenom mikroholografskom ciljniku koji primjenjuje tehnologiju ImageGuide, ravno staklo i crvenu točku. Za pušku Arka važan je ponajprije kao primjer suvremene optike male mase koja se može koristiti kao primarni ciljnik na kratkoj konfiguraciji ili kao pričuvni ciljnik uz optiku s povećanjem.



Foto: FN Herstal, S.A

Ciljnik FN Pureview s pripadajućim vijcima za montažu

Stražnja T-ručica za napinjanje nalazi se na mjestu poznatom korisnicima koncepta AR. To olakšava prijelaz s M4, HK416 i sličnih sustava jer se osnovni postupci punjenja, provjere i otklanjanja zastoja ne mijenjaju bitno. U kombinaciji s obostranim komandama, Arka zadržava poznato načelo rukovanja, ali prilagođava ga suvremenim zahtjevima za rad s obje strane tijela, iza zaklona i u skućenom prostoru.

RUKOHVATI

FN Arka primjerena je za pištoljske rukohvate kompatibilne sa sustavom AR. Korisnik tako može prilagoditi kut zapešća, obujam rukohvata i rad s rukavicama. U postrojbi to pojednostavljuje opremanje jer se dio pribora može koristiti iz postojećih zaliha i rješenja dostupnih na tržištu.

Slično vrijedi za kundak. Puška može prihvatiti kundake kompatibilne s AR-om, a smještaj povratne opruge u kućištu dopušta sklopiva rješenja i bez klasične AR-ove cijevi kundaka. Ipak, početno prikazane izvedbe koriste AR/M4 teleskopski kundak pa sklopivost treba razumjeti kao konstrukcijsku mogućnost platforme, a ne nužno kao obilježje svake prikazane konfiguracije.

Prednji rukohvat koristi M-LOK sučelja na bočnim i donjim ploham, odnosno na pozicijama 3, 6 i 9 sati. Takav raspored omogućuje postavljanje laserskog obilježivača, taktičke svjetiljke, nosača remena, okomite prednje ručice i kratkih *Picatinny* segmenata bez mase pune četverostrane šine. Standardna inačica može imati kratki ili dugi M-LOK prednji rukohvat (oblogu), dok CQC izvedba dolazi s kratkim prednjim rukohvatom. Dug prednji rukohvat pruža više prostora za hvat, laserski obilježivač, taktičku svjetiljku, prekidače i

okomitu prednju ručicu. Kratki prednji rukohvat smanjuje duljinu i masu kompaktnog oružja.

Za prednji rukohvat važna je i toplina. Puška koja se koristi s prigušivačem i u bržem ritmu paljbe zagrijava prednji dio znatno više od puške za povremeno gađanje. Prednji rukohvat mora omogućiti siguran hvat, ali i dovoljno prostora za dodatke. Ako se oprema postavi bez plana, vojnik gubi prirodan hvat ili može nenamjerno aktivirati prekidače.

OPREMA

Duga gornja *Picatinny* šina omogućuje postavljanje ciljničkih uređaja duž osi puške. Na nju se mogu ugraditi kolimatorski ciljnik, optički ciljnik manjeg povećanja, uvećavajući modul, pričuvni mehanički ciljnik i prednji noćni nastavak. Takav je raspored važan jer današnja službena puška rijetko ostaje samo s osnovnim mehaničkim ciljnicima.

Na prikazanim CQC izvedbama vidljivi su preklopni mehanički ciljnici, duga gornja *Picatinny* šina i M-LOK otvori na prednjem rukohvatu, što potvrđuje da je platforma otpočeta oblikovana za rad s optikom, pričuvnim ciljnicima i dodatnom opremom.

M-LOK bočna i donja sučelja prihvaćaju laserske obilježivače, taktičke svjetiljke, nosače remena, okomite prednje ručice i kratke *Picatinny* segmente. Time se izbjegava nepotrebna masa pune četverostrane šine, a zadržava se mogućnost postavljanja opreme ondje gdje strijelcu stvarno treba.

Spremnik je kompatibilan sa standardom STANAG/M16, a kapacitet mu je trideset metaka. Za vojsku je ta kompatibilnost važnija nego što se na prvi pogled čini. Velike zalihe spremnika, torbica i postupaka punjenja već su ve-

STRELJAČKO NAORUŽANJE

POTENCIJALNI KUPAC

Među potencijalnim kupcima puške FN Arka zasad se najviše spominje Ujedinjena Kraljevina, koja projektom Grayburn želi zamijeniti jurišne puške SA80. Za takav program nisu važne samo tehničke značajke puške nego i proizvodnja u Ujedinjenoj Kraljevini, sigurnost opskrbe, održavanje, obuka, pričuvni dijelovi i razvoj sustava tijekom vijeka uporabe. Osim toga, FN Herstal dogovorio je preuzimanje britanske tvrtke Accuracy International. To bi moglo biti jedno od polazišta za realizaciju prodaje Arke Britancima.

Foto: U.S. Marine Corps / Cpl. Robert Gonzales



Kraljevski marinac s puškom SA80A2 tijekom gađanja. Može li Arka biti zamjena za to oružje?

zane uz taj standard. Takva kompatibilnost znači logističku prednost jer omogućuje oslanjanje na postojeće zalihe, zamjenske spremnike i prateću opremu u postrojbama koje već koriste M4/M16 ili srodne sustave. Tijekom ispitivanja treba provjeriti rad s proizvodima različitih proizvođača, starijim spremnicima i različitim serijama streljiva. Kad je riječ o spremniku kompatibilnom sa standardom STANAG/M16, treba propisati i stvarni komplet po vojniku: broj spremnika, dopuštene proizvođače, prihvatljivost starijih spremnika, rad s polimernim i čeličnim izvedbama te ponašanje pri punjenju, padu, zaprljanju i dugotrajnom nošenju.

PRILAGODBA POSTROJBI

Boje uključuju crnu i FDE izvedbu, odnosno Flat Dark Earth zemljano-smeđu inačicu. To nije samo estetska

moćnost. Svjetlija zemljana boja može bolje odgovarati suhim, kamenitim i urbanim područjima, dok crna ostaje uobičajen izbor za policijske, specijalističke i dio vojnih korisnika. Konačan odabir boje treba uskladiti s odorama, optikom, prigušivačem i drugim dijelovima opreme.

Postrojbena konfiguracija mora biti unaprijed propisana. Puška bez ciljnika, remena, spremnika, prigušivača, svjetiljke, sredstva za čišćenje i oružarske potpore nije cjelovit borbeni komplet. S druge strane, pretjerano opterećivanje dodatnom opremom povećava masu i umara vojnika. Masa prazne puške Arka u CQC izvedbi iznosi oko 3,7 kg. Masa standardne izvedbe s kratkim prednjim rukohvatom je oko 3,9 kg, a standardne izvedbe s dugim prednjim rukohvatom oko 4,0 kg. S punim spremnikom, optikom, laserskim obilježivačem, svjetiljkom, remenom i prigušivačem masa osjetno raste. U takvoj konfiguraciji masa Arke nije zanemariva i mora se ocjenjivati prema stvarnom borbenom kompletu, a ne samo prema podatku o praznom oružju.

Poseban element za postrojbenu ispitivanja jest visina optičke osi iznad osi cijevi. Viša optička os nije nužno nedostatak, ali utječe na pogotke na malim udaljenostima, rad iza zaklona i potrebu da se strijelac navikne na balistički pomak između ciljničke osi i osi cijevi.



Foto: Tomislav Brandt

Jedna od Arki izloženih na Eurosatoryju.

Riječ je o CQC inačici s prigušivačem i brojačem opaljenja FN SmartCore



Foto: FN Herstal, S.A.

Za postrojbu je važno unaprijed odrediti najmanji prihvatljiv paket. Osnovni strijelac može koristiti kolimatorski ciljnik ili kompaktnu optiku, remen, pričuvni mehanički ciljnik i propisan broj spremnika. Noćno djelovanje zahtijeva dodavanje laserskog obilježivača, svjetiljke i noćnog nastavka. Posadama vozila i skupinama za blisku borbu više odgovara kraća CQC izvedba, ali samo uz pažljivo odabran položaj svjetiljke, prekidača i ostale opreme.

Službeni prospekt navodi i mogućnost integracije s brojačem opaljenja FN SmartCore, programskom potporom FN SAM (Small Arms Management) za upravljanje malim oružjem te obučnim sustavom FN Victor. SmartCore bilježi stvarnu uporabu oružja; SAM omogućuje vođenje konfiguracija, zaduženja, pregleda i zamjena dijelova; Victor služi kao potpora obuci rukovanja i gađanja. Te sustave treba razumjeti kao dio šireg paketa potpore, a ne kao dokaz da će svaka isporučena puška imati jednak digitalni ili obučni komplet.

PRIGUŠIVAČ

FN za Arku nudi prigušivač smanjenog povratnog tlaka, odnosno *flow-through* rješenje, ispitano zajedno s puškom. To je važna razlika u odnosu na naknadno dodavanje prigušivača na oružje koje nije za njega optimalno podešeno. Prigušivač smanjuje bljesak, dio zvučnog potpisa i otežava protivniku određivanje smjera paljbe, ali istodobno mijenja tlakove u sustavu.

Flow-through rješenje usmjerava dio plinova prema naprijed i smanjuje povratni tlak prema mehanizmu i strijelcu. Time se smanjuju zaprljanje, prebrzo kretanje pokretnih dijelova

i ispuh plinova kroz otvor za izbacivanje čahura prema licu strijelca. U kombinaciji s kratkim hodom klipa i regulatorom plina to je jedna od glavnih tehničkih prednosti Arke.

Prigušena puška nije tiha puška. S nadzvučnim streljivom 5,56 x 45 mm NATO ostaje prasak projektila i mehanički zvuk rada. Pravi dobitak je manji bljesak, bolja preglednost cilja, manja izloženost plinovima i otežano otkrivanje položaja. U vojnoj obuci tu razliku treba jasno naglasiti kako ne bi došlo do pogrešnih očekivanja.

Važan je i utjecaj prigušivača na duljinu oružja. CQC izvedba s prigušivačem može ostati prihvatljivo kratka za vozila i zgrade, dok STD izvedba s prigušivačem daje bolju balistiku, ali traži više prostora za rukovanje. Odabir ne bi smio biti stvar dojma, nego zadaće: korisnik koji najčešće djeluje iz vozila treba kraću pušku, a onaj koji očekuje šire pješačke zadaće ima više koristi od standardne cijevi.

ODRŽAVANJE

Održavanje obuhvaća tri razine. Korisnik čisti cijev, pregledava spremnik, provjerava komande i uklanja uobičajene zastoje. Zapovjednik ili instruktor prati pravilnost rukovanja i obrasce pogrešaka. Oružar nadzire plinski sklop, zatvarač, izvlakač, izbacivač, opruge, stanje cijevi i evidenciju opaljenja.

Klipni sustav potiskuje veći dio zaprljanja prema prednjem plinskom sklopu. To rasterećuje unutrašnjost kućišta, ali povećava važnost pregleda plinskog bloka, klipa i regulatora. Puška koja često radi s prigušivačem mora imati drukčiji ritam pregleda od one koja je većinu vremena u oružarnici.

Ako se SmartCore i FN SAM uvedu u postrojbenu uporabu, njihova je glavna vrijednost preciznije održavanje. Oružar tad lakše razlikuje primjerak s velikim brojem opaljenja, čestim radom s prigušivačem ili intenzivnom obukom od puške koja je *na papiru* jednaka, ali tehnički manje opterećena. To je posebno važno u obučnim postrojbama, gdje se dio pušaka troši znatno brže od ostatka inventara. Pregledi, zamjena dijelova i radionički zahvati tad se mogu vezati uz stvarno

Tablet na kojem se prikazuju različiti podaci o režimu paljbe i pogodcima povezan sa sustavom FN SmartCore

STRELJAČKO NAORUŽANJE



Foto: FN Herstal, S.A

opterećenje oružja, a ne samo uz kalendarski rok, godinu nabave, datum zaduženja ili vanjski izgled.

Za uvođenje u postrojbu potrebna je i certifikacija oružara. FN u svojim objavama naglašava tehničku potporu, obuku korisnika i osposobljavanje oružara. Nabava službene puške ne završava isporukom oružja, nego uključuje obuku, alate, pričuvne dijelove, upute, preglede i održavanje tijekom cijelog vijeka uporabe. Bez takvog paketa ni dobro konstruirano oružje ne daje puni učinak. Službeni prospekt dodatno spominje pričuvne dijelove, održavanje, stručne usluge, profesionalnu obuku te mogućnost potpune ili djelomične tehnološke podrške. ARKA-u stoga treba promatrati kao dio cjelovitog paketa, a ne samo kao pojedinačnu pušku.

UPORABA

Tijekom uporabe unutar postrojbe inačice CQC i STD ne bi trebale imati jednake zadaće. Inačica CQC prikladnija je za posade borbenih vozila, zaštitne skupine, vojnopolicijske timove i djelovanje u objektima. Kratka cijev i manja ukupna duljina olakšavaju izlazak iz vozila, prolazak kroz vrata, ulazak u prostorije i promjenu položaja u skučenom prostoru. Ipak, CQC ne treba ocjenjivati samo prema duljini cijevi nego i prema tome kako se oružje s optikom, remenom, svjetiljkom i prigušivačem uklapa u vozila, nosače, ležišta za puške i postupke brzog napuštanja vozila pod opremom. Puška koja je prihvatljiva na strelištu može biti nepraktična ako u stvarnoj konfiguraciji otežava smještaj u vozilu ili rukovanje u skučenom prostoru.

Službeni prospekt navodi i mogućnost integracije sa sustavom FN Victor koji služi kao potpora obuci rukovanja i gađanja



Inačica STD logičnija je kao osnovna puška strijelca u pješачkoj skupini. Dulja cijev bolje iskorištava streljivo 5,56 x 45 mm NATO, a dulji prednji rukohvat pruža više prostora za opremu. Kad se doda prigušivač, oružje postaje dulje, ali zadržava dobar omjer balističke učinkovitosti, rada s ciljnicima i opće pješачke uporabe.

Na razini desetine važno je unaprijed odrediti tko nosi koju izvedbu i za koje zadaće. Kratka puška ne smije završiti u rukama svakog vojnika samo zato što je praktičnija za nošenje, niti se standardna izvedba smije nametnuti posadi vozila ako joj otežava osnovne radnje. Raspodjela inačica CQC i STD mora proizlaziti iz zadaće, prostora djelovanja, opreme i načina kretanja postrojbe, a ne iz dojma da je jedna izvedba općenito bolja od druge.

USPOREDBA

Usporedba Arke s puškom HK416 treba biti precizna. Obje puške odgovaraju na isti operativni zahtjev: zadržati rukovanje kao na AR/M4, koje je korisniku poznato, ali smanjiti nedostatke prouzročene izravnim djelovanjem barutnih plinova. Razlika je u konstrukcijskom rješenju. HK416 polazi od AR arhitekture i uvodi klipni sustav, dok FN Arka polazi od SCAR-om pota-



Foto: FN Herstal, S.A

knute unutarnje logike i prilagođava je vanjskom rasporedu poznatom korisnicima koncepta AR. Puška HK416 pritom se operativno uvelike dokazala, dok se Arka tek mora dokazati na brojnim postrojbеним ispitivanjima i programima nabave. Beretta NARP i SIG MCX također imaju u vidu korisnike koji žele modularno pješačko oružje prilagođeno suvremenoj optici, prigušivačima i dodatnoj opremi. NARP se oslanja na europski industrijski okvir, a MCX na veliku modularnost i širi spektar kalibara. Arka je zasad konzervativnija: predstavljena je u kalibru 5,56 x 45 mm NATO te nije ponuđena u drugim kalibrima niti je javno prikazana kao višekalibarska serija. Takva konzervativnost može biti i prednost. Mnoge vojske imaju velike zalihe streljiva, spremnika, torbica, optike i obučnih postupaka za 5,56 x 45 mm NATO. Arka zato ne nudi radikalni prekid, nego modernizaciju poznatog koncepta. Njezina stvarna vrijednost mjerit će se kroz pouzdanost, vijek uporabe dijelova, rad s prigušivačem, jednostavnost održavanja i kvalitetu logističke potpore.

PROSUDBA

FN Arka nije revolucionarna puška koja mijenja pravila pješačkog naoružanja, nego zanimljivo rješenje za spajanje po-

znatog AR/M4 rukovanja, robusnijeg klipnog radnog sklopa, obostranih komandi, rada s prigušivačem i šire logističke potpore proizvođača. Njezina je vrijednost upravo u toj kombinaciji: vojniku olakšava prijelaznu obuku, a postrojbi nudi platformu koja se može uklopiti u postojeće navike, spremnike, dodatnu opremu i sustav održavanja. Strogo gledano, Arka tek mora dokazati ono što na konstrukcijskoj razini obećava. Masa u stvarnoj borbenoj konfiguraciji, rad s različitim spremnicima i serijama streljiva, otpornost dok je izložena prašini, vlazi, visokim i niskim temperaturama, ponašanje s prigušivačem te dugoročno trošenje zatvarača, cijevi i plinskog sklopa presudni su elementi ocjene. Tvornički podaci i prikazi sa sajma nisu dovoljni za zaključak o operativnoj vrijednosti službene puške.

Konačna ocjena FN Arke ovisit će o neovisnim vojnim i postrojbеним ispitivanjima u punoj konfiguraciji: s propisanim streljivom, optikom, prigušivačem, remenom, spremnicima, svjetiljkom i drugom opremom koju vojnik stvarno nosi. Tek tad moći će se procijeniti je li njezina prednost u odnosu na HK416, SCAR, NARP ili MCX samo konstrukcijska i ergonomska ili i stvarno operativna.

HIBRIDNI SUKOBI

Najpoznatija teroristička skupina na tlu Španjolske je ETA. Od 1959. njezin je politički cilj neovisnost Baskije. U kontekstu baskijskog konflikta aktivno je bilo još skupina i desne i lijeve orijentacije. Kao i u drugim dijelovima Europe, zadnjih dvadesetak godina u prvi je plan došao terorizam radikalnih islamista...

POVIJEST TERORIZMA U EUROPI: ŠPANJOLSKA

TEKST

Hrvoje Barberić

Nakon što su nacionalisti pobijedili u Španjolskom građanskom ratu 1939., njihov vođa Francisco Franco (1892. – 1975.) tražio je od sila Osovine preveliku cijenu za sudjelovanje svoje zemlje u Drugom svjetskom ratu. Španjolska se stoga nikad nije aktivno uključila u taj golemi sukob. Tijekom 1947. kao šef države (*caudillo*) Franco je postao i doživotni regent te je tako udario temelje formalnoj obnovi monarhije. Zemlja pedesetih godina počinje gospodarski rasti te se približava zapadnim silama. To je 1953. okrunjeno tzv. Madridskim paktom, kojim je Španjolska osigurala američku vojnu i gospodarsku pomoć. Dvije godine poslije primljena je u Ujedinjene narode. Nakon Francove smrti 1975., monarhija je vraćena u punom smislu riječi, a s kraljem Juanom Carlosom I. (r. 1938.) počela je demokratizacija zemlje.

RIM, KARLO VELIKI, PIRENEJSKI MIR

Španjolska prema najnovijim podacima ima nešto manje od pedeset milijuna stanovnika. Popis stanovništva po narodnosti ne provodi se, no većinu čine Španjolci (Kastiljci). Po brojnosti slijede Katalonci, Galicijci, Baski i Aragonci. Baski su jedan od najstarijih europskih naroda. Njihov je jezik genetski izoliran, odnosno ne pripada niti jednoj poznatoj jezičnoj porodici. Spominjani su još u rimskim izvorima, a 778. pobijedili su postrojbe Karla Velikog (747. – 814.) u Bitki kod Roncesvallesa u Pirenejima. Do X. stoljeća njihov je teritorij uglavnom pao pod vlast Kraljevine Navarre. Konačna podjela teritorija naseljenog Baskima između Španjolske i Francuske izvršena je Pirenejskim

mirom 1659. godine. Danas područje na kojem se govori baskijski obuhvaća zaleđe jugoistočne obale Biskajskog zaljeva (Atlantski ocean), u sjevernoj Španjolskoj i jugozapadnoj Francuskoj. Proteže se između istočnih ogranaka Kantabrijskog gorja i zapadnih ogranaka Pireneja. Zahvaljujući izoliranom životnom prostoru uz obale Atlantika i na nepristupačnim planinama, Baski su kroz stoljeća uvelike uspjeli sačuvati etnički identitet od asimilacije i vanjskih



Admiral Carrero Blanco tijekom inauguracije za španjolskog premijera 9. lipnja 1973. Iza njega je, lijevo na fotografiji, diktator Francisco Franco. Šest mjeseci poslije toga admiral je ubijen u atentatu ETA-e

Foto: Dutch National Archives via Wikimedia Commons

Foto: Dutch National Archives via Wikimedia Commons



Eksplוזija tijekom ETA-ina atentata na premijera Blanca 20. prosinca 1973. u Madridu bila je toliko snažna da je blindirani Dodge poletio nekoliko desetaka metara uvis, preletio obližnju zgradu i sletio na balkon na drugom katu

HIBRIDNI SUKOBI



Foto: U.S. DoW / National Archives and Records Administration

utjecaja. Početak suvremenog političkog organiziranja među Baskima seže u 1895., odnosno obilježen je osnivanjem Baskijske nacionalističke stranke (Partido Nacionalista Vasco – PNV) pod vodstvom Sabina de Arane (1865. – 1903.). Franco je po završetku Španjolskog građanskog rata ukinuo baskijsku autonomiju. Zabranom institucija lokalne samouprave i uporabe baskijskog jezika pokušao je uništiti identitet Baska. Pedesetih godina s početkom industrijalizacije u Baskiju je iz južnih dijelova zemlje doselio val migranata, uglavnom Kastiljaca. Tako je promijenjena etnička slika područja. Nastojeći promijeniti reputaciju zemlje u inozemstvu, Franco je s vremenom ipak umjereno liberalizirao španjolsko društvo i dopustio određen stupanj građanskih sloboda, što je dalo poticaj i baskijskom nacionalizmu.

ZA SAMOODREĐENJE I NEOVISNOST

Nezadovoljna pasivnošću stranke, skupina mladih članova PNV-a osnovala je 1959. oružanu formaciju pod nazivom Baskijska domovina i sloboda (Euskadi Ta Askatasuna – ETA), kolokvijalno: baskijska separatistička organizacija.

ETA je zagovarala borbu za samoodređenje i neovisnost Baskije oružanim putem, a dio pripadnika bio je ideološki

Dva američka aviona F-16A prilaze vojnoj zrakoplovnoj bazi Torrejón nakon trenažne misije 5. lipnja 1985. Ni dva mjeseca prije toga u blizini se dogodio teroristički napad – u restoran El Descanso u mjestu Torrejónu podmetnuta je bomba, u čijoj je eksploziji poginulo 18 ljudi. Napad, za koji su osumnjičeni radikalni islamisti, najvjerojatnije je bio usmjeren upravo na američko vojno osoblje, no smrtno su stradali isključivo španjolski državljani



ki inspiriran radikalnim marksizmom. Organizacija nije bila dovoljno snažna za izravnu oružanu borbu sa španjolskim snagama sigurnosti, već se kao i mnoge druge slične skupine priklonila terorističkim akcijama. Nizom atentata i bombaških napada željela je psihološki djelovati na javnost. Takva je strategija, primjerice, potencijalno mogla izazvati oružani odgovor španjolskih snaga sigurnosti koji bi u još većoj mjeri otuđio Baske od Madrida. Na vrhuncu moći skupina je imala između dvjesto i petsto članova organiziranih u zasebne čelije. Od tog ih je broja stotinjak izravno sudjelovalo u terorističkim akcijama, dok je većina drugih bila angažirana u potpori. ETA je održavala veze s drugim terorističkim organizacijama, prije svega Irskom republikanskom armijom (IRA). U početnoj fazi djelovanja pripadnici ETA-e pronalazili su utočište i u susjednoj Francuskoj, koja ih je za Francova režima tretirala kao političke izbjeglice.

Većina ETA-inih aktivnosti odvijala se na području baskijskih pokrajina, u nešto manjoj mjeri u Madridu i Barceloni te u španjolskim turističkim središtima. ETA je prvu dokumentiranu terorističku akciju izvela 18. srpnja 1961., no pokušaj sabotaže vlaka koji je prevozio veterane Španjolskog građanskog rata na komemoraciju u San Sebastián nije bio uspješan. Organizacija se 1966. ideološki podijelila na *nacionaliste* odnosno zagovaratelje tradicionalne baskijske autonomije, te *ideologe*, koji su baskijsku neovisnost gledali kroz prizmu marksizma i lenjinizma.

UBOJSTVO PREMIJERA I KRIZA

Prvi atentat s tragičnim posljedicama ETA je izvršila u lipnju 1968. godine. Bilo je to ubojstvo pripadnika Civilne garde Joséa Pardinesa na cestovnoj blokadi u mjestu Aduni blizu San Sebastián. Jedan je od dvojice napadača ubijen, a drugi je ranjen. Dana 2. kolovoza te godine u gradu Irúnu ubijen je frankistički policijski dužnosnik Melitón Manzanas (r. 1909.). Nakon te akcije uvedeno je u baskijskoj pokrajini



Foto: U.S. Army / Staff Sgt. Sidney Sale

Guipúzcoi / Gipuzkoi izvanredno stanje i val državne represije. Ipak, aktivnosti su izazvale puno publiciteta među Baskima i donijele organizaciji još mladih članova.

Svoju najpoznatiju akciju ETA je izvela 20. rujna 1973. godine. U eksploziji u samom središtu Madrida ubijeni su tadašnji španjolski premijer i nesuđeni Francov nasljednik admiral Luis Carrero Blanco (r. 1904.), njegov vozač te tjelohranitelj. Atentatori su postavili najmanje osamdeset kilograma eksploziva u tunel ispod kolnika, a eksplozija je bila tako snažna da je Blancov blindirani Dodge poletio na desetke metara uvis (*El País* navodi 35 metara), preletio obližnju zgradu i *sletio* na balkon na drugom katu. Prvotna je namjera terorista bila otmica Blanca. Tražili bi otkupninu i puštanje pripadnika ETA-e iz zatvora, no zbog iznimno jakog premijerova osiguranja plan je promijenjen. Španjolska je u mjesecima nakon Francove pogibije potonula u političku krizu, koja je potrajala do Francove smrti, a ETA je i dalje optuživana za ubojstva, pljačke i otmice. Političke posljedice atentata na Blanca protegnule su se i na vrijeme nakon tranzicije na demokratsku vlast.

GODINE NAKON DIKTATURE

Francova smrt 1975. godine značila je kraj jednog razdoblja i početak demokratizacije španjolskog društva. Dijalog s različitim političkim skupinama uključivao je i Baske. Ljudi koji su ih zastupali bili su suočeni s odabirom između pregovora s vladom u Madridu ili nastavkom sukoba. U svjetlu nove političke klime, 1978. osnovana je na baskijskoj ljevici koalicija Herri Batasuna (Jedinstvo naroda). Nakon početne distance, početkom osamdesetih sve je više spominjana kao političko krilo ETA-e, a 1986. reorganizirana je u političku stranku. Herri Batasuna zahtijevala je uvođenje baskijskog jezika u škole i povlačenje španjolskih snaga sigurnosti s teritorija Baskije. Na parlamentarnim izborima dobivala je na području Baskije između deset i dvade-

Pripadnik postrojbe GAR španjolske Civilne garde (desno) u veljači 2020. obučava mauritanske kolege na vojno-redarstvenoj vježbi Flintlock 20 u Mauritaniji. GAR je elitna postrojba koja je, uz ostalo, specijalizirana za borbu protiv terorizma

set posto glasova. Politički naponi za stjecanje autonomije urodili su plodom 1979., osnivanjem Baskijske autonomne zajednice, koju su činile tri većinski baskijske pokrajine: Álava (bask. Araba), Vizcaya (bask. Bizkaia) i Guipúzcoa (bask. Gipuzkoa). No nije bila uključena Navarra (baskijski Nafarroa), koja je postala zasebna autonomna zajednica. Krajem sedamdesetih predstavnici Baska sve se više uključuju u španjolske političke procese, ali broj pritvorenih pripadnika ETA-e se utrostručuje. Istodobno se i sama organizacija raslojila na radikalno krilo, koje je podržavalo nastavak oružane borbe, te na umjereniju struju, koja je favorizirala dijalog s Madridom. U svakom slučaju, različiti su napadi nastavljeni i nakon Francove smrti, u drugoj polovini sedamdesetih.

NEUSTAVNE METODE

Početkom osamdesetih ETA i pridružene skupine pojačale su svoja djelovanja. Prema podacima iz publikacije *El terrorismo en España*, koju su 2018. objavile državne i javne institucije, 1980. je bila godina s najviše poginulih u terorističkim akcijama. U napadima širom Španjolske ubijeno je čak 96 ljudi. ETA je počela napadati i političke neistomišljenike među Baskima te je uvela tzv. revolucionarni porez, kojim je od baskijskih industrijalaca tražila financiranje svojih aktivnosti. Val nasilja nije prekinula ni nakon što je 1982. godine, nakon pola stoljeća vladavine desnice, na vlast došla Španjolska socijalistička radnička partija s premijerom Felipeom Gonzálezom (r. 1942.). Ta je stranka 1939. bila zabranjena, a ponovno je legalizirana 1977. godine. No, neki dužnosnici vlade ljevice nastavili su praksu iz Francovih vremena te su u antiterorističkoj borbi i sami posegnuli za neustavnim metodama. Provladine paravojne oružane skupine još su od kasnih sedamdesetih ubijale osumnjičene aktiviste ETA-e. Međutim, situacija je eskalirala 1983., kad je na poticaj dužnosnika kao što je bio ministar unutarnjih poslova José Barrionuevo (r. 1942.) osnovana paravojna organizacija Antiterorističke oslobodilačke grupe (Grupos

HIBRIDNI SUKOB

Antiterroristas de Liberación – GAL). GAL je između 1983. i 1987. izvršio niz likvidacija osumnjičenih pripadnika ETA-e te stranke Herri Batasuna. Većina od 27 ubijenih nije imala veze s terorističkim skupinama. Oko dvjesto aktivnih pripadnika ETA-e živjelo je u Francuskoj, čiji je teritorij u više navrata služio kao polazište za teroristička djelovanja. Stoga se i dio aktivnosti GAL-a odvijao s francuske strane granice, zbog čega je službeni Pariz uputio Madridu više prosvjednih nota. Optužen zbog organiziranja kampanje GAL-a, Barrionuevo je 1998. počeo služiti zatvorsku kaznu.

EKSPLOZIVOM NA CIVILE

Između 1978. i 1980. prosječno je godišnje u napadima ETA-e ginulo gotovo osamdeset, a između 1981. i 1990. nešto više od trideset ljudi. Iznimno teška bila je 1987., s više od pedeset ubijenih. Između 1991. i 2000. u terorističkim napadima smrtno je stradavao još uvijek golem broj od 16 ljudi godišnje. Španjolske snage sigurnosti pojačale su od sredine osamdesetih suradnju s francuskim kolegama. Francuska je, s druge strane, promijenila politiku izručenja. Španjolskoj je tako izručen niz osumnjičenih pripadnika ETA-e. Gonzálezova vlada napravila je važan korak ponudivši pripadnicima ETA-e amnestiju. Između 1982. i 1986. prihvatilo ju je više od 250 članova. Simpatije dijela baskijskog stanovništva prema aktivnostima ETA-e drastično su se smanjile nakon nekoliko bombaških napada s brojnim civilnim žrtvama. ETA je u rujnu 1985. prvi put detonirala auto bombu u Madridu, pri čemu je poginula jedna osoba. U akciji ETA-e 19. lipnja 1987. unutar trgovačkog centra Hipercor u Barceloni eksplodirala je bomba, koja je ubila 21 osobu, i to većinom žene. Dana 11. prosinca te godine aktivirana je bomba u stambenoj zgradi za pripadnike Civilne garde i njihove obitelji u gradu Zaragozi. Među 11 poginulih bilo je petero djece.

Istraživanja javnog mišljenja osamdesetih godina pokazivala su da desetak posto Baska podržava aktivnosti ETA-e. No, zbog ekonomskog rasta i ustaljivanja demokratskih standarda

u španjolskom društvu, radikalni baskijski separatizam suočio se krajem devedesetih s padom podrške, koja se svela na tek dva posto.

ATENTAT I POBJEDA NA IZBORIMA

Neuspjeli atentat na čelnika konzervativne Narodne stranke Joséa Mariju Aznara (r. 1953.) izveden 19. travnja 1995. u Madridu zapravo mu je pomogao da stekne potporu glasača. Neizravno je pridonio pobjedi desne oporbe na parlamentarnim izborima 1996. i Aznarovu dolasku na dužnost premijera. Žrtva tog atentata bila je slučajna prolaznica.

U akciji ETA-e izvedenoj 10. srpnja 1997. u baskijskom gradu Ermui otet je i zatim ubijen 29-godišnji gradski vijećnik član Narodne stranke Miguel Ángel Blanco. Njegova je otmičica izazvala masovne prosvjede protiv terorizma, u kojima je sudjelovalo šest milijuna ljudi. Predstavnici baskijskih nacionalističkih stranaka, sindikata i drugih organizacija potpisali su 12. rujna 1998. godine u Lizarri deklaraciju kojom su se obvezali na dijalog i suradnju s Madridom. I vodstvo ETA-e proglasilo je primirje, koje je potrajalo samo do studenog iduće godine, kad je nastavljena kampanja bombaških napada i atentata. U smanjenom je opsegu trajala i sljedećih godina. Kao mjeru borbe protiv baskijskog separatizma, središnje vlasti i sudovi prvo su suspendirali, a u ožujku 2003. i zabranili stranku Herri Batasuna, te rad novinama *Egunkaria*, koje su izlazile na baskijskom jeziku te navodno bile bliske separatistima. ETA je u ožujku 2006. objavila trajno primirje, no povremena manja teroristička djelovanja potvrdila su da su radikalni dijelovi organizacije još uvijek aktivni. U travnju 2018. u pismu javnosti vodstvo ETA-e objavilo je prestanak djelovanja te *kraj političke inicijative*. U terorističkim djelovanjima ETA-e od 1968. je, prema najčešće spominjanim podacima, ukupno ubijeno 829

Španjolski premijer Pedro Sánchez govori 11. ožujka 2024. na komemoraciji u povodu Europskog dana sjećanja na žrtve terorizma. Tog je dana bila dvadeseta obljetnica tragičnog terorističkog napada u Madridu



Foto: Ministerio de la Presidencia / www.lamoncloa.gob.es / Pool Moncloa / Borja Puig de la Bellacasa



Foto: Ramón Peco / desdeatmanía / via Wikimedia Commons / creativecommons.org/licenses/by/2.0/

ljudi, među kojima su i brojni pripadnici sigurnosnih snaga. Neka novija istraživanja obuhvaćaju i slučajeve koji dotad nisu bili karakterizirani kao teroristički napadi pa navode gotovo 900 poginulih.

OSTALE NAORUŽANE SKUPINE

Osim ETA-e, u Španjolskoj su, uglavnom sedamdesetih i osamdesetih godina, djelovale i druge terorističke skupine. Ukupan broj njihovih žrtava ne doseže ni četvrtinu broja žrtava ETA-e. Baskijske skupine lojalne Španjolskoj bile su Bojna baskijskih Španjolaca (Batallón Vasco Español – BVE) osnovana 1975. te spomenuti GAL. Skupina BVE poduzela je između 1978. i 1981. niz atentata na osumnjičene pripadnike i simpatizere ETA-e te je bila povezana sa španjolskim desničarskim skupinama.

Među desničarskim frankističkim skupinama koje imaju paravojne elemente najvažnija je AAA (Alianza Apostólica Anticomunista), koja se protivila baskijskom i katalonskom nacionalizmu. Djelovala je od 1976. do 1983., a najpoznatija je po napadu na redakciju satiričnog lista *El Papus* 20. rujna 1977. u Barceloni, u kojem je jedna osoba ubijena. Regionalno-separatističke orijentacije bili su militantni katalonski pokreti Slobodna zemlja (Terra Lliure) i Katalonska milicija (Milícia Catalana), te galicijska skupina Gerilska vojska slobodnog galicijskog naroda (Exército Guerrilheiro do Povo Galego Ceive – EGPGC). Te su tri skupine prekinule djelovanja vjerojatno najkasnije do sredine devedesetih. Šezdesetih i sedamdesetih godina djelovao je Pokret za samoodređenje i neovisnost Kanarskog otočja (Movimiento por la Autodeterminación e Independencia del Archipiélago Canario – MPAIAC). Na lijevom političkom spektru djelovala je organizacija Antifašističke skupine za otpor Prvi listopada (Grupos de Resistencia Antifascista Primero de Octubre – GRAPO) kao i Revolucionarni antifašistički domoljubni front (Frente Revolucionario Antifascista y Patriota – FRAP).

Španjolska zadnjih desetljeća nije bila pošteđena ni islamiističkog terorizma. Zahvaljujući gospodarskom rastu, od devedesetih godina bilježi se imigracija radne snage iz Maroka, Alžira, Pakistana te nekoliko drugih zemalja. Kao i u većini zapadnoeuropskih zemalja, zbog niza društvenih i političkih faktora, i u Španjolskoj dolazi do organiziranja pojedinaca ili militantnih skupina s pozadinom radikalnog islamizma. Prva velika teroristička akcija na španjolskom teritoriju za koju su osumnjičene radikalne islamističke skupine dogodila

se još 12. travnja 1985. godine. U restoran El Descanso u Torrejónu kraj Madrida podmetnuta je bomba, a navodno je odgovorna bila Organizacija islamskog džihada, koja okuplja libanonske šijite. Poginulo je 18 ljudi. Motiv napada vjerojatno nije bio izravno povezan sa španjolskom politikom, nego s obližnjom vojnom zrakoplovnom bazom Torrejón, u kojoj je radilo puno američkog vojnog osoblja.

TRAGEDIJA U MADRIDU, PROSVJEDI I ISTINA

Najgora teroristička akcija radikalnih islamista na španjolskom tlu te uopće najsmrtonosnija teroristička akcija u španjolskoj povijesti dogodila se 11. ožujka 2004. u Madridu. U seriji koordiniranih napada na madridski sustav željeznica ubijeno je 193, a ranjeno oko 2500 ljudi. Napad je izvela skupina predvođena marokanskim državljaninom Džamalom Zugamom (r. 1973.), koja se tako osvetila za španjolsko sudjelovanje u vojnoj okupaciji Iraka. Vlada, koju je predvodio José María Aznar, prvotno je za napad optužila ETA-u. Oporba je tvrdila da napad ima islamističke motive, koje vlada prikriva zbog nepopularnog angažmana španjolske vojske u Iraku. Sve to dovelo je do političke krize te prosvjeda širom zemlje, kojima su građani željeli doznati istinu o napadima prije nego što glasaju. Izravna je posljedica to da je Narodna stranka izgubila izbore, koji su održani samo tri dana nakon napada, a uhićenja, istrage i suđenja dokazali su stvarne krivce i njihove motive.

Temelje u radikalnom islamizmu imao je i napad u Barceloni 17. kolovoza 2017. Tad je na ulici La Rambla terorist marokanskog podrijetla Junes Abujakub (r. 1995.) kamionom pregazio i ubio 13 te ozlijedio više od sto ljudi. Tijekom bijega ubio je još jednu osobu. I sam je uskoro ubijen u policijskoj akciji. Idućeg su dana članovi njegove terorističke ćelije u sličnom napadu kamionom u obližnjem gradu Cambrilsu pokušali sličan napad automobilom i noževima, pri čemu je jedna žena ubijena. U policijskoj akciji ubijeno je svih pet terorista. U siječnju 2023. u Algecirasu na jugu Španjolske muškarac naoružan mačetom napao je ljude u dvjema crkvama. U napadu je ubijen sakristan, a četiri su osobe ranjene. Počinitelj je bio marokanski državljanin Jasín Kandža, 25-godišnjak koji je ilegalno boravio u Španjolskoj. Na suđenju je utvrđeno da je psihički bolestan.

Španjolske snage sigurnosti u zadnjih su petnaestak godina razbile niz islamističkih terorističkih ćelija u Madridu i Barceloni, čime su spriječena brojna teroristička djelovanja.

PODLISTAK

Foto: Geckcgt / wikimedia.commons

POVIJEST SNAJPERA (XVII. DIO)

Umjesto uobičajenog razvoja iz lovačkih karabina ili standardnih vojničkih pušaka, njemački Heckler & Koch PSG1 (*Präzisionsschützengewehr 1*) razvijen je na sasvim drugim temeljima. Ta poluautomatska puška primjer je vrhunske tehnike i izravan odgovor na geopolitičku krizu, čime su iznova definirane mogućnosti oružnog sustava s odgođenim djelovanjem zatvarača

NJEMAČKA SNAJPI

Njemačka puška PSG1 i danas s ponosom nosi titulu najcjenjenijeg sustava među snajperima i primjer je vrhunske tehnologije iz vremena hladnog rata. U njezinu razvoju nije bilo kompromisa: trebalo je postići potpunu preciznost uz veliku vatrenu moć, pri čemu su visoka cijena, velika masa i zahtjevna logistička potpora bili sporedni čimbenici. Razumijevanje sustava PSG1 zahtijeva analizu sigurnosne situacije početkom sedamdesetih. Do rujna 1972. namjenski ustroj protuterorističkih postrojbi praktički nije postojao ni u Njemačkoj ni u ostatku svijeta. Oružane snage raspolagale su specijalnim snagama, a policijska oprema i taktika bile su prilagođene isključivo suzbijanju općeg kriminaliteta, a ne međunarodnom terorizmu.

TEKST
Ivan Galović

TRAGEDIJA U MÜNCHENU KAO PREKRETNICA

Kad su tijekom Olimpijskih igara u Münchenu 1972. palestinski teroristi uzeli izraelske sportaše za taoce, njemačka policija našla se u taktički bezizlaznom položaju. Ključni trenutak krize odigrao se u zračnoj luci Fürstenfeldbruck. Tamošnji policajci nisu bili obučeni precizni strijelci, već nepripremljeni pripadnici osiguranja naoružani puškama H&K G3 bez optičkih ciljnika ili lovačkim karabinima neodgovarajućeg kalibra.

Kasnija raščlamba tog neuspjelog djelovanja, u kojem su smrtno stradali svi taoci i jedan policajac, razotkrila je pogubne nedostatke u sustavu veza i neprimjerenost opreme. Naoružani policajci nisu mogli istodobno onesposobiti više ciljeva. Klasične puške s okretno-čepnim zatvaračem bile su prespore za brzo prebacivanje paljbe, dok jurišne puške nisu pružale preciznost potrebnu za veće udaljenosti i uvjete slabe vidljivosti.

Kao odgovor na taj taktički poraz, tvrtka Heckler & Koch dobila je zadaću: razviti oružje koje će spojiti preciznost natjecateljske



PSG1 nije bila namijenjena običnom vojniku koji se prikrada i puže kroz blato na bojištu, već pripadniku specijalne policije koji satima nepomično leži na krovu zgrade ili u skrivenoj promatračnici strpljivo čekajući presudni trenutak za djelovanje

ERSKA PUŠKA PSG1

puške s brzinom paljbe vojničkog sustava, što je u konačnici dovelo do nastanka inačice PSG1.

ZADAĆA ZA OBERNDORF

Izravna je posljedica spomenutog taktičkog poraza u Münchenu odluka Zapadne Njemačke o hitnom ustrojavanju elitne protuterorističke postrojbe Grenzschutzgruppe 9 (GSG 9) pod zapovijedanjem pukovnika Ulricha Wegenera. Wegener i Ministarstvo unutarnjih poslova postavili su tvrtki Heckler & Koch iz Oberndorfa jasan, ali iznimno težak tehnički (konstrukcijski) zahtjev. Tražilo se da osmisli poluautomatsku pušku koja će imati preciznost natjecateljskog oružja (koja je inače rezervirana isključivo za klasične sustave s ručno pokretanim zatvaračem), ali uz zadržavanje kapaciteta spremnika i brzine paljbe jurišne puške.

Glavni taktički cilj bio je omogućiti jednom strijelcu ili manjoj snajperskoj skupini da u svega nekoliko sekundi odjednom onesposobi više prijetnji i to prije nego što teroristi uopće stignu reagirati i nauditi taocima. Inženjeri tvrtke Heckler

& Koch na taj su izniman izazov odgovorili inačicom PSG1. Riječ je o oružju koje prvotno nije bilo namijenjeno običnom vojniku koji se prikrada i puže kroz blato na bojištu. Naprotiv, stvoreno je isključivo za pripadnika specijalne policije koji satima nepomično leži na krovu zgrade ili u skrivenoj promatračnici strpljivo čekajući onaj jedan presudni trenutak za djelovanje. Upravo je ta beskompromisna taktička postavka diktirala svaku pojedinu odluku u složenom procesu osmišljavanja oružja, utječući na apsolutno sve značajke – od mase puške pa sve do specifičnog izbora optičkog ciljnika. Takva specijalizacija učinila je PSG1 jedinstvenim sustavom, čija se učinkovitost temelji na maksimalnoj krutosti konstrukcije i vrhunskoj obradi cijevi, što je detaljnije raščlanjeno u pregledu tehničkih rješenja.

TEHNIČKA RAŠČLAMBA I RJEŠENJA

Iako PSG1 ima jednak način rada kao i jurišna puška G3, razlike među njima su velike. Dok je G3 izdržljivo oružje koje se masovno proizvodi, PSG1 ručno je doraden vrhunski sustav

PODLISTAK

minimalnih odstupanja. Obje koriste rješenje odgođenog djelovanja zatvarača s valjičicama, no taj sklop u osnovnoj izvedbi nije najpogodniji za vrhunsku preciznost. Inženjeri su ga stoga izmijenili: umjesto cilindričnih, PSG1 koristi polumjesečaste (spljoštene) valjičice. Oni osiguravaju jednako zabavljanje pri svakom hucu i uklanjaju odstupanja u zazoru zatvarača, što je ključno za postizanje preciznosti manje od jedne kutne minute (1 MOA).

Uz usavršavanje mehanike zatvarača, velika je pažnja posvećena i strukturnoj cjelovitosti samog oružja. Uobičajeno kućište puške G3, izrađeno od prešanog čeličnog lima, podložno je minimalnom uvijanju ili savijanju tijekom opaljenja. Iako je to prihvatljivo za osnovnu vojnu jurišnu pušku, nije prihvatljivo

za visokopreciznu snajpersku pušku. Inženjeri su zato na PSG1 primijenili jednostavno, ali učinkovito rješenje: zavarili su dodatne čelične šine s vanjske strane kućišta, preko utora u kojima se na uobičajenim inačicama obično kreće uvlačivi kundak. Ta specifična ojačanja znatno su povećala krutost cijelog kućišta, uspješno sprečavajući sve titraje i uvijanje metala koji bi inače negativno utjecali na titranje cijevi i konačnu nepomičnost optičkog ciljnika.

BALISTIČKA RJEŠENJA I OPTIKA

Teška slobodno plutajuća cijev duljine 650 mm izrađena je hladnim kovanjem i koristi napredno poligonalno žlijebljenje. Takav presjek bolje brtvi barutne plinove, osigurava izlaznu brzinu zrna od 868 m/s i manje oštećuje projektil. Cijev se usto manje prlja i pričvršćena je samo na spoju s kućištem, čime se uklanja štetan utjecaj hvata strijelca na preciznost.

Taktička je posebnost puške sklop za tiho zatvaranje zatvarača. Umjesto glasnog otpuštanja opruge (poznatog kao *HK slap*), strijelac može rukom kontrolirati otpustiti zatvarač i potiskivačem ga prisilno zabraviti, čime sprečava odavanje svojeg položaja. Potpuno preoblikovan sklop okidača ima silu okidanja od samo 1,5 kg. Opremljen je visokopodesivom papučicom koja osigurava da sila pritiska prsta djeluje savršeno ravno unatrag, sprečavajući mikropomake oružja.

Izvorna inačica isporučivana je s neodvojivim optičkim ciljnikom Hensoldt ZF 6x42. Takav kruti spoj jamčio je najveću čvrstoću, a ciljnik je imao osvijetljenu končanicu i ispravljač balističkog pada (BDC) za udaljenosti do 600 metara, što jasno upućuje na namjenu oružja: u urbanim područjima te za policijske snage. Ipak, nemogućnost brze zamjene ciljnika i nepromjenjivo povećanje pokazali su se njezinim najvećim nedostacima na terenu.

Osim preciznoj mehanici, posebna je pozornost posvećena i ergonomiji sustava. PSG1 odlikuje se potpuno podesivim kundakom od polimera otpornog na udarce. Strijelac može precizno namjestiti duljinu kundaka, kao i visinu oslonca za obraz, čime

TAKTIČKO-TEHNIČKE ZNAČAJKE PUŠKE HECKLER & KOCH PSG1

Vrsta oružja	poluautomatska snajperska puška
Zemlja podrijetla	SR Njemačka
Glavni proizvođač	Heckler & Koch, Oberndorf
Godina uvođenja	1972.
Kalibar	7,62 x 51 mm NATO (.308 Winchester)
Način rada	odgođeno djelovanje zatvarača s valjičicama
Ukupna duljina (mm)	1208
Duljina cijevi (mm)	650; teška slobodno plutajuća izvedba
Žlijebljenje	poligonalno (4 žlijeba, desni smjer uvijanja)
Masa prazne puške s optikom (kg)	8,10
Spremnik	odvojivi kutijasti kapaciteta 5 ili 20 metaka
Početna brzina zrna (m/s)	~ 868 (ovisno o vrsti streljiva)
Učinkoviti domet (m)	600 – 800
Optički ciljnik	Hensoldt ZF 6x42 (fiksno povećanje, osvijetljena končanica)
Sustav montaže	fiksni zavareni nosač (<i>Picatinny</i> šina na novijim izvedenicama)
Preciznost	manje od jedne kutne minute (1 MOA)
Sila okidanja (kg)	~ 1,5; potpuno podesiva papučica okidača
Dodatna oprema	uređaj za tiho zatvaranje zatvarača, podesivi kundak i oslonac za dlan

Značajka	Podaci (H&K PSG1)
Kalibar	7,62 x 51 mm NATO (.308 Winchester)
Način rada	poluautomatski, odgođeno djelovanje zatvarača s valjičicama
Ukupna duljina (mm)	1208
Duljina cijevi (mm / inča)	650 / 25,6; poligonalno žlijebljenje (4 žlijeba, desni navoj)
Masa prazne puške s optikom (kg)	8,10
Širina (mm)	59
Visina s optikom (mm)	258
Kapacitet spremnika	5 ili 20 metaka (odvojivi spremnik)
Optički ciljnik	Hensoldt ZF 6x42 PSG1 (osvijetljena končanica, podešavanje 100 – 600 m)
Sila okidanja (kg)	~ 1,5 (podesiva)
Izlazna brzina zrna (m/s)	~ 868 (ovisno o streljivu)
Učinkoviti domet (m)	600 – 800 (ograničen optikom na izvornom modelu)
Zajamčena preciznost	1 MOA (50 uzastopnih hitaca na 300 m)



Bugarski vojnik demonstrira snajpersku pušku HK MSG90 tijekom vježbe Platinum Lion 22

se osigurava savršeno prilijeganje lica uz optički ciljnik, neovisno o tjelesnoj građi strijelca. Vatrena moć, po kojoj se PSG1 izdvaja od repetirajućih sustava, osigurana je uporabom standardnih odvojivih kutijastih spremnika kapaciteta pet ili dvadeset metaka.

RAZVOJNE INAČICE

Zbog mase veće od osam kilograma, oružje je bilo preteško za vojne postrojbe. Stoga 1990. nastaje lakša izvedenica: MSG90 mase 6,4 kg. Cijev je skraćena na 600 mm i opremljena navojem, a neodvojivi nosač ciljnika zamijenjen je *Picatinny* šinom radi veće prilagodljivosti. Rješenje je zaokruženo poboljšanjem u vidu lakšeg, ali znatno izdržljivijeg kundaka, prilagođenog uporabi na terenu.

Suvremena prilagodba za XXI. stoljeće predstavljena je 2006. u vidu inačice PSG1A1. Zastarjeli fiksni Hensoldtov sklop zamijenjen je vrhunskim ciljnikom Schmidt & Bender 3-12x50 Police Marksman II. Taj optički sustav nudi iznimno korisno promjenjivo povećanje te osjetno bolju propusnost svjetlosti, što znatno podiže borbenu vrijednost oružja.

Druga promjena usko je vezana uz prvu, a odnosi se na pažljivo premještanje ručice za repetiranje. S obzirom na to da novi ciljnik ima osjetno veće i šire tijelo od izvornog Hensoldta, ručica za repetiranje morala je biti precizno zakrenuta za nekoliko stupnjeva prema dolje. Taj naizgled mali zahvat osigurao je besprijekoran rad mehanizma, jamčeći da ručica ni u jednom trenutku neće zapeti ni udariti u ciljnik prilikom otvaranja i zatvaranja zatvarača. Time je PSG1A1 zadržao poznatu preciznost, istodobno uklanjajući ograničenja koja su nametali stariji optički sustavi. Vijek uporabe te legendarne puške time je znatno produljen.

USPOREDBA S KONKURENTIMA

Iako je PSG1 namjenski osmišljena za njemačku elitnu postrojbu GSG 9, zbog izvrsnosti je našla put do najsposobnijih specijalnih postrojbi diljem svijeta. Zbog iznimno visokih troškova proizvodnje te specijalizirane namjene, nikad nije postala dio masovnog vojnog naoružanja. Kako bi se razumjela važnost sustava PSG1, treba ga usporediti s konkurentima iz sedamdesetih i osamdesetih godina: puškama Walther WA 2000 i Steyr

SSG 69. Gledajući povijesne okolnosti, neizbježna je usporedba modela PSG1 s puškom Walther WA 2000. To je oružje primjer još temeljitijeg pristupa, s osloncem na sustav mehanizma u kundaku (*bullpup*) koji je omogućio znatno smanjenje ukupne duljine puške uz istodobno zadržavanje izrazito duge cijevi. Iako se na ispitivanjima pokazala potencijalno preciznijom, WA 2000 u konačnici je bila prekompleksna i preskupa, čak i za njemačka mjerila, zbog čega je proizvedena u iznimno malim količinama.

Nasuprot tomu, PSG1 odnijela je pobjedu u naoružanju specijalnih postrojbi. Njezina se konstrukcija temeljila na poznatoj i na terenu dokazanoj osnovi G3, što je sigurnosnim snagama olakšavalo i ubrzavalo obuku ljudstva te pojednostavilo logističku potporu.

Na drugom je kraju spektra bila austrijska puška Steyr SSG 69, smatrana uobičajenim policijskim snajperskim oružjem u Europi neposredno prije dolaska PSG1. Bila je to iznimno lagana, nevjerovatno precizna i pouzdana puška. Ipak, kako je SSG 69 ručno repetirajuća puška s okretno-čepnim zatvaračem, nije mogla ponuditi brzinu uzastopne paljbe nužnu za istodobno onesposobljavanje više meta.

Upravo je taj taktički čimbenik postao ključni zahtjev njemačkih snaga nakon tragičnih događaja u Münchenu. U tom je pogledu PSG1 donijela potrebnu poluautomatsku vatrenu moć, koju SSG 69 nije mogla pružiti. Učinak je postignut, ali uz gotovo dvostruko veću masu oružja.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Unatoč legendarnom statusu, Heckler & Koch PSG1 nije oružje bez mana. Zbog mase koja prelazi osam kilograma iznimno je nepraktična za dugotrajno nošenje i kretanje po teškom terenu. Sustav za izbacivanje čahura iznimno je snažan pa prazne čahure znaju letjeti i do deset metara, pri čemu se vrlo često i oštećuju. Takav način rada u uobičajenom vojnom okruženju ozbiljno otežava prikrivanje točnog položaja strijelca. Usto, na starijim je inačicama fiksni optički ciljnik znatno ograničavao prilagodljivost oružja na terenu.

Međutim, promatra li se isključivo kroz prizmu svoje prave namjene – a to je statična obrana ključnih točaka, rješavanje visokorizičnih talačkih kriza te precizno snajpersko djelovanje u urbanim područjima – PSG1 se s pravom smatra vrhunskim inženjerskim ostvarenjem. Dokazala je da jedna poluautomatska puška može parirati repetirajućim puškama, a u nekim značajkama čak i nadmašiti njihovu preciznost. Zbog velike mase i posljedično mekog trzaja, nevjerovatno je postojana pri paljbi. To snajperistu omogućava neometano promatranje pogotka kroz optički ciljnik i, ako je potrebno, gotovo trenutačno ispravljanje paljbe, što je neprocjenjiva prednost u stvarnoj borbi.

PSG1 ostaje pravi primjer inženjerske težnje savršenstvu. Nedvojbeno je definirala jedno razdoblje i postavila iznimno visoka mjerila, koja su mnogi proizvođači desetljećima uzalud pokušavali dostići. U svijetu oružja, gdje je izraz *dovoljno dobro* prečesto postajao uobičajeno pravilo, PSG1 od prvog do zadnjeg dana bila je i ostala beskompromisna.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Sedmi Javni poziv za dodjelu nagrada za kratku priču o Domovinskom ratu Ministarstva hrvatskih branitelja za učenike srednjih škola u Republici Hrvatskoj i treći za učenike iz Bosne i Hercegovine koji se školuju po nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku bio je otvoren od 13. veljače do 14. ožujka 2025. godine. Pristiglo je bilo 150 priča: 125 iz Hrvatske i 25 iz BiH. U ovom broju donosimo treću od priča učenika iz Hrvatske koje su osvojile jednu od pet ravnopravnih trećih nagrada

KAD DOMOVINA PROGOVORI

Dišem u dolinama, šapćem kroz vjetrove, pjevam u morima i treperim u srcima. Rođena davno, oblikovana stoljećima, ali nikada kao tada, u vrelini Domovinskog rata, nisam osjetila svoju snagu, bol, ponos i prkos u svoj njihovoj silini. Te godine bile su godine kada se klesalo u stijene, vapilo kroz jecaje, urlalo u olujama bitaka. Sjećam se prvog pucnja koji je razderao tišinu mojih gradova, prvog krika koji je presjekao zrak, prvog djeteta koje je naučilo strah prije nego je naučilo sanjati. Zrak se napunio mirisom baruta, gustim i teškim. Moje rijeke, koje su stoljećima nosile život, sada su nosile suze majki, vapaje izbjeglih, krv onih koji su pali jer nisu znali uzmaknuti. Moji sinovi i kćeri stali su pred tenkove, praznih ruku, ali punih srca, s pogledima koji su parali tamu, s glasovima koji su prkosili tišini smrti. Drhtali su od straha, ali nisu uzimali. Kad su im kidali domove, oni su gradili snove. Kad su im palili ulice, oni su ih u srcima crtali ispočetka. U Vukovaru su se moji zidovi rušili pod topovima. Svaka cigla koja je padala bila je obećanje – ustat ćemo ponovno. Svaki plamen koji je gutao kuće bio je zavjet – nećete nas slomiti.

U Škabrnji je moja zemlja pila suze nevinih, ali nije popustila pred mrakom. Krv je natapala polja, ali sjeme prkosa već je klijalo. Svaki ugašeni život postajao je zvijezda na mom nebu, a svaka ruka podignuta u molitvi bila je snaga koja me nosila dalje. U Dubrovniku, plamen je lizao moje kamenite ruke, vatra se odražavala u očima mojih čuvara. Pucali su zidovi, ali nije pukla duša. Moje more, moj kamen,

**Mirela
Zeljar,**
učenica
2. razreda
Učeničkog
doma
Varaždin

moj zrak, sve je gorjelo, ali ništa nije izgubljeno. Jer u srcima mojih ljudi, ja sam već pobijedila. Dok su moji ljudi ginuli, ja sam rasla u njihovim srcima. Dok su se moje rijeke crvenjele od krvi, moja vjera u slobodu postajala je dublja. Dok su se rane širile, moja ljubav se množila. Moji sinovi i kćeri ispisivali su me krvlju na zastavama, šaptali moje ime kroz rojeve metaka, uzdizali me u molitvama dok su stajali na crtama obrane. U svakom koraku ratnika koji se nije predao, u svakom suznom pogledu majke koja je ispraćala sina, u svakom posljednjem dahu junaka koji je znao da pada za mene, ja sam bila živa.

A onda – svanuće. Oluja! Moj dah postao je vihor, moja snaga udar groma, moja volja nezaustavljivi požar što proždire mrak. Moji ljudi, moji vitezovi, kao valovi jurišali su preko mojih polja, preko spaljenih ulica, kroz ruševine i pepeo, kroz bol i suze. Njihova srca kucala su u istom ritmu, u ritmu pobjede, u ritmu slobode koja je treperila na horizontu, nadohvat ruke, bliža nego ikada. Koraci su tutnjili mojim tlom, potmul, moćni, kao bubnjevi sudbine. I tada – moje zastave! Vinule su se u nebo, prkosne i ponosne, grmjele su na vjetru poput krika tisuća duša koje su čekale taj trenutak. Crvena, bijela, plava – boje neba, krvi i zemlje. Boje ljubavi i boli. Boje pobjede! Osjetila sam kako mi sloboda pulsira kroz kosti, kroz rijeke i planine, kroz srce koje nikada nije prestalo kucati. Konačno sam mogla raširiti ruke, skupiti u naručje sve one koji su me sanjali, sve one koji su me kroz suze dozivali, kroz metke čuvali, kroz molitve podizali. I tada sam zavikala: "Slobodna sam! Vaša sam! Vi ste moji!" Odjeknulo je mojim gorama, niz rijeke se slilo, kroz gradove se provuklo, kroz domove prošaputalo. To nije bio samo moj glas. Bio je to glas svakog vojnika koji je posljednjim metkom čuvao ovu svetu grudu,



Fotoarhiva HVG-Hja

svakog djeteta koje je preživjelo podrum, svake majke koja je čekala sina da se vrati s bojišta. Ja nikada nisam bila sama. U mojoj krvi žive tisuće generacija koje su me sanjale, borile se za mene, ljubile me i ostavljale mi u nasljeđe svoje nade. Moji preci stvarali su me stoljećima, klesali moj oblik u kamenu, crtali me na kartama, oblikovali me u stihovima pjesnika i molitvama djedova. Bila sam u očima ratnika koji su u blatu rovova zamišljali more, bila sam u suzama majki koje su ispraćale sinove u boj, bila sam u riječima djece koja su šaptala moje ime dok su se skrivale od granata. Osjećala sam svaki korak mojih junaka dok su hodali kroz gustu maglu nesigurnosti, dok su gledali smrti u oči. Kad su rane bile najdublje, kad se činilo da tama nadire sa svih strana, kad je svaka ulica mirisala na strah, a horizont gorio od plamena ruševina, moji su ljudi pronalazili svjetlo u sebi. U trenucima kad su se zidovi rušili, kad je vjetar nosio jecaje ranjenih i kad se smrt nadvijala nad mojim domovima poput gladne zvijeri, nisu ustuknuli. Nosili su me u svojim srcima, u svojim molitvama, u svojim snovima. Kada je posljednja bitka završila, kada se prašina slegla i noć se povukla pred zorom, kada su ruke umornih vojnika dotaknule moje tlo i suze radosnice potekle niz umrljana lica, znala sam – ostvarili smo snove onih koji su me sanjali prije stotinu, prije dvjesto, prije tisuću godina. I tada, dok su se zvona oglašavala, dok su se molitve uzdizale ka nebu, dok su se rane vidale i gradovi dizali, ja sam udahнула najdublji dah slobode. Zauvijek.

Svaki njihov uzvik bio je moj krik slobode. Svaka njihova pobjeda bila je moja pobjeda.

Moji su sinovi i kćeri ustali, kao oluja nad morem, kao grom u planinama. Nisu ih mogli zaustaviti. Snaga koju su nosili u sebi bila je veća od straha, veća od bola, veća od svih zidova koji su ih pokušavali zarobiti. Nebo se otvorilo nad mojim gorama, sunce se probilo kroz oblake dima i prašine, rijeke su se pokrenule kao krv kroz moje vene. Osjetila sam kako se kidaju okovi, kako se rana zatvara, kako krv prestaje teći. Moje ruke,

koje su bile vezane godinama, napokon su se oslobodile. Moj glas, koji su pokušali utišati, odjeknuo je kroz doline i ravnice, kroz rijeke i planine, kroz gradove i sela. Bila sam u svakom osmijehu onih koji su dočekali slobodu, u njihovim očima koje su, nakon tolikih godina tame, ponovno vidjele svjetlost. Bila sam u drhtavim rukama majki koje su grlile sinove vraćene iz pakla bojišta, u stisnutim šakama očeva koji su u tišini zahvaljivali nebu što su dočekali ovaj dan. Bila sam u suzama radosnicama koje su klizile niz lica onih koji su izgubili mnogo, ali su znali da je njihova žrtva bila ugrađena u temelje budućnosti. Bila sam u zvonjavi crkvenih zvona koja su nakon godina jecaja i tjeskobe ponovno slavila život. Bila sam u zvuku himne koja se orila, u grlima tisuća koji su podigli glas prema nebu, u rukama koje su drhtale dok su podizale zastavu što je vijorila na vjetru pobjede. Bila sam u zagrljajima prijatelja koji su preživjeli, u pogledu onih koji su osjetili prazninu za stolovima gdje su nekad sjedili njihovi najmiliji. Bila sam u svakoj riječi izgovorenoj s ponosom, u svakoj suzi koja je pala na tlo natopljeno krvlju, u svakom uzdahu olakšanja koji je konačno mogao pobjeći iz umornih prsa.

Osjećala sam otkucaje srca svakog djeteta koje je po prvi put moglo spavati bez zvuka sirena. Čula sam uzdahe ratnika koji su položili oružje, znajući da je njihova borba završena. Bila sam u poljima gdje su se, umjesto tenkova, ponovno širili mirisi zemlje i cvijeca. Bila sam u rijekama koje su ispirale tragove bitaka, u planinama koje su ponosno ponavljale jeku pobjede. A sada, dok stojim visoko i ponosno, dok gledam sunce kako miluje moju zemlju, nosim ožiljke, ali oni su moj ponos. Svaka rana ispisana na mom tijelu priča priču o ljubavi, o hrabrosti, o nesalomljivom duhu onih koji su me branili. Svaka suza svjedoči o žrtvi, svaka tiha molitva koja je nekada vapila za spasom sada postaje himna zahvalnosti. Moje more i dalje šapuće priču hrabrosti, njegove plave dubine čuvaju uspomene na one koji su pali za mene. Moji gradovi nose imena junaka, ulice su im ispisane koracima onih koji su kroz njih kročili u otporu, u ljubavi, u vjeri. Moja polja pamte svaku kap krvi, svaku stopu borca koji je pao, ali nije bio zaboravljen. Moje šume ponavljaju odjeke zakletvi položenih na oltar Domovine, a moji zvonici podižu molitve za one čiji su snovi ostali utkani u moju zemlju.

Ja sam Domovina.

Ja sam kamen na kojem su uklesane zakletve, ja sam rijeka što pamti krv junaka, ja sam vjetar što nosi ime onih koji su pali, ali nisu nestali. Ja sam ruke što su grlile, suze što su tekle, rane koje su zacjeljivale, ali nikada zaboravile. Ja sam glas onih koji su pjevali dok su stajali pred nemogućim. Ja sam ruka podignuta na čelo u posljednjem pozdravu, ja sam zastava koja se vijori nad poljima nade. Ja sam jecaj majke, ponos oca, osmijeh djeteta što uči prve riječi na jeziku za koji su toliki dali živote. Ja sam tlo natopljeno žrtvom, nebo ispunjeno snovima, sunce koje miluje domove onih koji su se vratili. Ja sam obećanje da nikada neću pasti, da nikada neću nestati, da nikada neću izdati one koji su za mene dali svoje posljednje korake, svoje posljednje riječi, svoje posljednje misli.

Ja sam prošlost iz koje smo iznikli. Ja sam sadašnjost u kojoj stojimo. Ja sam budućnost koju gradimo.

Ja sam Hrvatska.

REPORTAŽA

NK LASLOVO '91: NESALOMLJIV SPORTSKI PRKOS

Među ovogodišnjim dobitnicima priznanja za poseban doprinos u obrani domovine koje zajednički dodjeljuju Ministarstvo hrvatskih branitelja i Hrvatski olimpijski odbor su i četiri kluba: Aeroklub Sinj, MNK Petrinjčica, Hrvatski veslački klub Vukovar te NK Laslovo '91. U ovom broju donosimo priču o NK-u Laslovo '91 kroz koju nas vodi dragovoljac Domovinskog rata Ladislav Ferenc, predsjednik kluba od 1992. do 2003.

TEKST Ivan Šurbek

FOTO fotoarhiva Nogometnog kluba Laslovo '91

Kad uđete u Laslovo, pitoresko mjesto u istočnoj Slavoniji u kojem stoljećima složno žive pripadnici mađarske nacionalne manjine i njihovi susjedi Hrvati, tamošnje nogometno igralište ne izgleda samo kao sportski teren. Ono je spomenik. Na njemu se ne igra samo za bodove u prvenstvu i natjecanju: na njemu se svake nedjelje slavi život i pobjeda nad razaranjem. Da biste razumjeli što nogometni klub znači tim ljudima, morate se vratiti u prošlost dugu gotovo stoljeće, proći kroz plamen Do-

movinskog rata i svjedočiti nevjerojatnom sportskom inatu, koji je preživio nemoguće.

OD ŽETVENIH RADOVA DO SIMBOLA ZAJEDNIŠTVA

Priča počinje u toplom kolovozu 1927. godine. Neposredno nakon završetka teških žetvenih radova, mještani osnivaju klub pod mađarskim imenom Labdarúgó Club "Előre", László, u prijevodu: Nogometni klub Naprijed,

Dečki koji su do jučer dijelili svlačionicu i borili se za klupske boje sad su u odorama Zbora narodne garde, kao pripadnici 106. i 130. brigade, branili vlastite domove



REPORTAŽA



Laslovo. Prva utakmica odigrana je protiv susjednog Ernestinova, a domaća pobjeda od 3 : 0 označila je stvaranje nečega puno većeg od same sportske družine. Klub je ubrzo postao žila kucavica društvenog života, mjesto gdje su se čuvali mađarski identitet i tradicija, ali i stvaralo neraskidivo zajedništvo s većinskim hrvatskim stanovništvom.

Klub je kroz povijest živio s promjenama u društvu. Nakon Drugog svjetskog rata, 1946. godine, nakratko mijenja ime u NK Slavonija, da bi se nakon razdoblja mirovanja 1960. ponovno aktivirao, kao NK Vuka. Sredinom 1972. godine, spajanjem s NK-om Mladost iz susjednog Vrbika i pod pokroviteljstvom tamošnje tekstilne tvornice, postaje NK Prvi maj. Upravo pod tim imenom ostvaren je dotad najveći sportski uspjeh – osvajanje prestižnog Kupa Nogometnog saveza Općine

Dana 12. siječnja 1992., odigravanjem prijateljske nogometne utakmice s pripadnicima 107. brigade ZNG-a RH Valpovo – obnovljen je rad kluba u progonojstvu

Osijek 16. lipnja 1974., u legendarnoj utakmici protiv NK-a Sloboda Sarvaš, pred prepunim stadionom Kraj Lanare. No, najteži ispit tek je slijedio.

KOPAČKE ZAMIJENJENE PUŠKOM: GOTOVO SVI NA PRVOJ CRTI

U lipnju 1991. godine, s početkom srpske agresije na istočnu Slavoniju, lopta je morala stati. No, članovi kluba nisu pobjegli. U trenucima kad je Laslovo postalo prva crta žestoke južne obrane grada Osijeka, dogodilo se nešto što graniči s nevjerojatnim: gotovo svi aktivni igrači, članovi Uprave i navijači dragovoljno su uzeli puške u ruke.

Dečki koji su do jučer dijelili svlačionicu i borili se za klupske boje, sad su u odorama Zbora narodne garde, kao pripadnici 106. i 130. brigade, branili vlastite domove. Disciplina, povjerenje i prijateljstvo izgrađeni na nogometnom terenu pretočeni su u nadljudski vojnički otpor. Branili su svoje selo u potpunom okruženju punih pet mjeseci, sve do okupacije 24. studenog 1991. godine. Tijekom tih borbi, 18. listopada, klupske prostorije i cjelokupna arhiva izgorjele su u požaru. Najveća i najbolnija cijena plaćena je tragično preki-

Laslovo je palo, mještani su protjerani i rasuti u progonstvu, ali duh kluba nije uništen. Samo mjesec i pol dana nakon gubitka doma, 12. siječnja 1992. godine, preživjeli članovi Uprave i igrači sastaju se u osječkoj dvorani Sokol. Na toj povijesnoj Osnivačkoj skupštini donose odluku: klub se obnavlja pod imenom Nogometni klub Laslovo '91



nutom mladošću. Osam klupskih heroja dalo je ono najvrednije za slobodu domovine. Dražen Kiš poginuo je u obrani Dalja; Josip Albert, Stjepan Kovač *Serif*, Vlado Kuprešak, Josip Kuzman, Janoš Egyed, Arpad Kelemen i Ladislav Kuzman položili su živote na oltar domovine u obrani Laslova i Osijeka. Njihova imena uklesana na spomen-ploči u klupskim prostorijama opomena su te putokaz budućim generacijama.

USKRSNUĆE U PROGONSTVU: KLUB BEZ TERENA, ALI S DUŠOM

Laslovo je palo, mještani su protjerani i rasuti u progonstvu, ali duh kluba nije uništen. Samo mjesec i pol dana nakon gubitka doma, 12. siječnja 1992. godine, preživjeli članovi Uprave i igrači sastaju se u osječkoj dvorani Sokol. Na toj povijesnoj Osnivačkoj skupštini donose odluku: klub se obnavlja pod imenom Nogometni klub Laslovo '91.

Bila je to prkosna poruka okupatoru da selo i dalje živi kroz svoje ljude i svoj klub. Godine progonstva bile su surove. Bez vlastitog igrališta, bez opreme i osnovnih uvjeta, igrači su trenirali po osječkim parkovima i livadama. Domaće utakmice igrali su kao gosti i

REPORTAŽA

POGINULI ČLANOVI NK-a LASLOVO '91

JOSIP (Josip) ALBERT

rođ. 9. kolovoza 1949., nestao u obrani Laslova 4. rujna 1991.

JANOŠ (Janoš) EGYED

rođ. 27. studenog 1963., poginuo u obrani Laslova 23. studenog 1991.

ARPAD (Ilija) KELEMEN

rođ. 11. veljače 1972., poginuo u obrani Laslova 23. studenog 1991.

DRAŽEN (Ivan) KIŠ

rođ. 30. siječnja 1970., poginuo u obrani Dalja 2. kolovoza 1991.

STJEPAN (Mijo) KOVAČ Šerif

rođ. 4. kolovoza 1948., nestao u obrani Laslova 4. rujna 1991.

VLADO (Luka) KUPREŠAK

rođ. 7. studenog 1957., nestao u obrani Laslova 4. rujna 1991.

JOSIP (Josip) KUZMAN

rođ. 22. rujna 1963., poginuo u obrani Laslova 15. listopada 1991.

LADISLAV (Janoš) KUZMAN

rođ. 16. lipnja 1967., poginuo u Osijeku 1. siječnja 1992.

podstanari – najprije u Čepinu, na igralištu Kraj Uljare, a potom i u susjednom Korodu.

Pa ipak, u tim nemogućim uvjetima, vođeni čistom ljubavlju prema spaljenom zavičaju, dečki su nizali sportska čuda. Već u sezoni 1992./93. postaju prvaci VI. HNL-a Osijek, osvajaju Prvi turnir prognanika Slavonije i Baranje u Višnjevcu, a u sezoni 1996./97. osvajaju naslov u II. županijskoj ligi Istok i plasiraju se u elitni županijski rang. Svaka njihova pobjeda na gostujućim terenima bila je krik prognanog naroda koji poručuje: Vratit ćemo se.

**POVRATAK NA SVETU ZEMLJU
NAKON 4148 DANA**

Nakon mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja, povratnici su u Laslovu zatekli pustoš i minska polja. No, obnova sportskog života bila je jedan od prioriteta.



Klub danas ima i snažnu podršku branitelja, bivših igrača i svih onih koji su dijelili teške ratne dane s njegovim članovima. Takva podrška jamac je da povijest kluba, ocijenjena kao trajan doprinos obrani Republike Hrvatske, nikad neće izblijedjeti. Iduća, 2027., jubilara je stota godina igranja nogometa u Laslovu

Čim je teren u proljeće 2000. godine razminiran, započelo je raščišćavanje i izgradnja.

I onda je stigao taj povijesni, emocijama obojen dan – 19. rujna 2002. godine. Nakon točno 4148 dana izbiivanja, svečano je otvoren novoizgrađeni sportski centar. Prvu, revijalnu utakmicu, Laslovčani su odigrali sa svojim domaćinima tijekom progonstva i prijateljima iz NK-a Čepin. Početni udarac izveo je najstariji živući igrač prve generacije, iz 1927. godine, tad 85-godišnji Janoš Mioca – bio je to trenutak u kojem je krug povijesti zatvoren, a život definitivno pobijedio smrt.

TEMELJ ZA BUDUĆNOST I TRAJNA PORUKA MLADIMA

Danas, u mirnim vremenima, NK Laslovo '91, uspješno se natječe u ligama Nogometnog središta Osijek. Ono što posebno veseli jest činjenica da okuplja djecu i unuke hrvatskih branitelja, ljudi koji su devedesetih godina kopačke zamijenili puškom. Unatoč izazovima depopulacije sela, mlade kategorije redovito treniraju, a igralište ponovno odjekuje dječjim smijehom.

Klub danas ima i snažnu podršku ljudi koji su dijelili teške ratne dane s njegovim članovima, uključujući i ministra obrane Ivana Anušića, koji je i sam kao dragovoljac branio te prostore. Takva podrška jamac je da povijest kluba, ocijenjena kao trajan doprinos obrani Republike Hrvatske, nikad neće izblijedjeti.

Veterani i Uprava kluba imaju jasnu poruku za svakog mladog igrača koji danas ponosno oblači zeleno-bijeli dres s godinom '91 na prsima: "Ovaj dres i ovaj grb nisu obična sportska oprema. Oni su svetinja natopljena krvlju i suzama, a temelji ovog kluba izgrađeni su na najvećoj mogućoj žrtvi."

I zato, dok god se u Laslovu čuje sudački zvižduk i kotrlja nogometna lopta, heroji koji su dali živote za slobodnu domovinu nastavljaju živjeti u svakom голу, svakom pljesku i svakoj novoj generaciji koja ponosno kroči na teren.

Osijek



Ladislav Ferenc i general četa Alojz Lučić



NK Laslovo 91, Tlovačanci 17. siječnja 1992.

NK LASLOVO 91 PRIMIO PRIZNANJE HOO-a

Ratnici u kopačkama izlazili su iz rovova samo zbog nogometa

S nogometa bi se vraćali u realnost, u kojoj su umjesto golova padale granate

Dario PERC

Nagradna četa bila je to godina od kada je u Laslovu stigla prva nogometna lopta. Taj su čudesni predmet i pravila nogometne igre donijeli Radoslav Kovač i Sander Ferenc, a u proljeće 1992. pridružio im se i prijatelj Lajoš Kompa, poslužavajući elementarnu nogometnu igru u laslovačkom i hooškom sunještaju.

U obrani doma

U Laslovu se od tada mnogo toga dogodilo, nabavit, i ljepotom naznačeno u Domovinskom ratu, ali čak i onda se ponesek jurio za kopcem. Domovino se na utakmicu odlučilo la rewa, pa se nakon dva poluvremena, a pomicajama na sobi, vratilo u realnost – onu ratnu, u kojoj su umjesto golova padale granate. Zbog toga je Nogometni klub Laslovo 91 nagrađen Godišnjim priznanjem sportskih klubova, sportskim i sportskim djelatnicima za doprinos u obrani RH, za 2025. godinu. Priznanje je priredili predsjednik Kluba Ladislav Ferenc, koji je zahvalio županijskom nogometnom savezu koji ih je nominirao za nagradu, a jako im poticao iz Domovinskog rata.

Napominje kako su posebni poslovi na to što su oni prvi nogometni klub koji je dobio tu nagradu. "Većinom su je dobivali džidisti, knaisti, borilački sportovi. Naši, borilački sportovi."

SJEĆANJE NA HEROJE

"U tom prijevom, nametnutom, okupatorskom, nama obrambenom Domovinskom ratu ligu bili smo naše najmilije, suborce, prijatelje sporta, članove našeg kluba", kaže Ladislav Ferenc i spominje ih polimencem

● **JOŠIP (Jasip) ALBERT**, rođ. 8. kolovoza 1949. nastao u obrani Laslova 23. studenoga 1991.

● **JANOŠ (Janoš) KOTVAČ**, rođ. 27. studenoga 1963. poginuo u obrani Laslova 23. studenoga 1991.

● **ANPAO (Anpa) KELEMEN**, rođ. 11. siječnja 1972. poginuo u obrani Laslova 23. studenoga 1991.

● **DRAŽEN (Dražen) KOS**, rođ. 20. siječnja 1970. poginuo u obrani Duga 2. kolovoza 1991.

● **STJEPA (Stjepan) KOVČIĆ**, rođ. 4. kolovoza 1948. nastao u obrani Laslova 4. rujna 1991.

● **VLADO (Vlado) KUPREŠAK**, rođ. 7. studenoga 1957. nastao u obrani Laslova 4. rujna 1991.

● **JOŠIP (Jasip) KUZMAN**, rođ. 22. rujna 1963. poginuo u obrani Laslova 15. listopada 1991.

● **LADISLAV (Ladislav) KUZMAN**, rođ. 16. lipnja 1967. poginuo u Osijeku 1. siječnja 1992.



Rupa od granate ispred gola, 22. kolovoza 1991.

gradi mi je uručio general četa Jasty Lučić. Zaslužili su ja uvi koji su igrali, radi li, bodili te na mome načinu ispisivali nogometnu povijest", ne skriva ponos. Nagradu, a i priznanje, da imaju osam poginulih i sve zajedno 23 umrlih igrača i člana Uprave koji su bili pripadnici Hrvatske vojske. "Prvi rat smo imali dobru generaciju igrača, ali nakon završetka premosta u svibnju 1998. bio je rasponet status, jer već su počele posla strade u koje se nas 95 posto uključilo, prvotima i članova klupne uprave. Već nekoliko dana poslije počeo je rat u Laslovu. Krećemo u obranu svoga doma, u obranu domovine Hrvatske. O tome se puno ras, a mi smo kao prognanici završili u Osijeku, gdje su naši igrači sudjelovali na Zimka. Prvoili su nas je valjavoć ke 307. brigade da odigramo prijateljsku utakmicu, a onđe su bili i neki naši igrači.

Prvu smo utakmicu odigrali u Tlovačancima, dresove su nam dali Čepinčani. Onda nam je bilo bitno to što smo obnovili rad kluba, od spaziona smo prikupili dresove, sportske stvari na one lastiče i dragovoljni prijati svih 120 gardista iz Laslovačke satnije, odnijeli smo od vojničke plaće. Odmah smo prve godine postigli značajan uspjeh i bili prvaci 1992. na 1993. godinu, a prva smo naša poveljena utakmica odigrali u Martinčevu 6. rujna 1992. Taj je utakmicu prethodila prijateljska s Gradicom u kolovoza. Ne tako smo se obratili, neki su igrali u kopačkama, neki u pantifama, a neki, boze, i u vojničkim članovima. Poslije smo zahvalili Čepinu jer smo ondje odigrali najveće utakmicu, pa onda u Korodru, a nakon povratka lozi u Brnecima. Zahvaljivamo svima koji su nas pomagali, recimo kod prijatelja u Čepinu su igrali poslije svake

utakmice imali organiziranu "klopu", a odmah nakon tog društva morali su odire i onog u rne kopačkom koji je vodio s lopticom dio igrašta i natrag. Nakon 2002. dana nogomet se vratio u Laslovo – prešlo se Ferenc.

Monografija u pripremi

U Domovinskom ratu sa, kao nešto najprirodnije, odlučili sudjelovati mnogo mladi Laslovčani.

"Neki su od njih zaslužili zasluženi u svojim najplemenitijim radostima. Sava imi No i tijeom rata, kao i poslije njega, najprije oca je vitalan, obrazložiti, uspješni. Mi, laslovački nogometni djelatnici i svi oni koji su oko nogometa bili angažirani možemo sada reći da smo prili dugo i teško razdoblje, ali nas ta plamenita igra nikad nije izmjerila i razočarala, pa neće ni sutra – svima nam se, u to smo sigurni, smijaka šira, jača, veđja europke varijante igre i svega oko nje – smatra Ferenc.

Dobro je što će se, sudeći po Ferencovim riječima, iz ovakvih sjećanja izroditi knjiga o laslovačkom nogometnom klubu. Ferenc ima u memoriji sve o klubu, igračima, stadijima... Već su neki podaci arhivirani i pripremljeni za objavu. Ferenc kaže kako su i drugi pametili da dobiju sve podatke koji će se naći između knorica. Osim što je strastveni navijač i fiva entukopodija, Ferenc je igračar po stricak, pa će monografiju u povodu klupskog stotoga uspjehi ostvariti. ■

KLAPA "SVETI JURAJ" HRM-A

Četvrt stoljeća klapske pjesme, ponosa i tradicije

Klapa "Sveti Juraj" HRM-a proslavila je veličanstvenim koncertom *Tamo gdje je srcu dom* u Kaštel Starom 25 godina postojanja

TEKST Ivan Šurbek // **FOTO** Turistička zajednica grada Kaštela

Ispred povijesne crkve Gospe od Ružarija u Kaštel Starom, u predivnom ambijentu prožetom mirisom mora i tradicije, održana je posebna i nevjerojatna slavljenička večer. Koncertom pod nazivom *Tamo gdje je srcu dom* Klapa "Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice proslavila je svojih 25 godina rada i djelovanja, tijekom kojih je vojnu odoru i klapski izričaj spojila u jedinstvenu glazbenu priču prepoznatu diljem Lijepe Naše i svijeta. Bila je to večer emocija, zahvalnosti i vrhunske vokalne izvedbe kojom su članovi Klapa kao čuvari hrvatske baštine još jednom potvrdili zašto uživaju poseban status na našoj sceni. U organizaciji HVIDRA-e Kaštela i Turističke zajednice grada Kaštela, uz pokroviteljstvo Ministarstva obrane Republike Hrvatske i Grada Kaštela, organiziran je koncert na kojem je uz Klapu nastupio i Orkestar HRM-a. Koncert je okupio mnoštvo ljudi, zaljubljenika u klapsku pjesmu i tradiciju, ali ono što posebno veseli velik je broj



Zaista nam je velika radost i iznimna čast što smo koncert održali ispred crkve Gospe od Ružarija u Kaštel Starom. Upravo ispred te crkve, kao i u njoj samoj, mi smo se prvi put okupili prije 25 godina



KLAPA "SVETI JURAJ" HRM-A

mladih, koji su zajedno s Klapom slavili i pjevali neke od najljepših domoljubnih pjesama.

Voditelj Klapa stožerni narednik Marko Bralić istaknuo je kako su na slavljeničkom koncertu ugostili vokalne soliste Miru Oštrić i Dražena Žanka uz pratnju vojnog orkestra pod ravnanjem maestra Tonča Čičerića. Program je pažljivo sastavljen, kao presjek najuspješnijih ostvarenja, uključujući nagrađivane festivalske skladbe i popularne obrade poput onih Mate Miše Kovača i Gibonnija. Poseban naglasak stavljen je na domoljubni repertoar, kojim Klapa simbolično povezuje sve hrvatske krajeve. Glazbenici teže stvaranju opuštene, ujedno dostojanstvene atmosfere kroz pjesme koje su obilježile njihovu bogatu karijeru i suradnje s istaknutim autorima. Večer je kulminirala izvedbama antologijskih napjeva koji slave nacionalnu baštinu i zajedništvo.

MI SMO HRVATSKI MORNARI

"Kada je u pitanju program koji smo pripremili za ovu večer, naš slavljenički, jubilarni koncert u povodu 25 godina Klapa, zaista nismo bili u lakoj ni jednostavnoj situaciji. Naime, kada uzmete u obzir da imamo snimljenih više od 150 pjesama različitog karaktera, onda se uistinu nije lako odlučiti što je najprihvatljivije i najbolje za jednu ovakvu večer. Cilj nam je bio koncipirati koncert od oko sat i pol – ljeta je, vrućine su i ne želimo da se nastup beskrajno odulji. Vodila nas je želja da koncert ima jednu lijepu nit, opuštenu atmosferu i revijalni karakter, a da pritom izvedemo neke od naših najuspješnijih i najdražih pjesama", rekao je Bralić.

Program je, simbolično i posve prirodno za ovaj renomirani sastav, započeo prepoznatljivom budnicom *Mi smo hrvatski mornari*, a potom je uslijedio presjek pjesama koje su obilježile festivalsku i diskografsku povijest Klapa, među kojima posebno mjesto zauzimaju nagrađivane uspješnice.

"Ono za što smo se sigurno odlučili jest *Kuća naše pisme*, za koju smo zajedno s Goranom Karanom i Tedijem Spalatom osvojili Grand Prix Splitskog



Točno 18. svibnja 2001. imali smo prvi javni nastup, na svečanosti otvaranja međunarodnog susreta vojski svijeta, i to pred više od 30 000 pripadnika, koliko je zabilježila službena statistika Turističkog ureda Lurda te godine. Taj naš prvi nastup bio je svojevrsna senzacija

festivala. Izveli smo i *Ploviti se mora*, pjesmu s istoimenog albuma, koji je Klapi donio prestižnu nagradu Porin 2022. godine. Onako malo sjetno, rekao bih antologijski, izabrali smo i pjesmu *Kao da te ne volim*, s kojom smo prije 21 godinu osvojili prvu nagradu na Večeri dalmatinske pisme u Kaštelima", nastavlja Marko Bralić.

Ta izvedba donosi i jednu dirljivu poveznicu s prošlošću te svjedoči o dugovječnosti i krugu života na domaćoj glazbenoj sceni, na što se Bralić osvrnuo s posebnim emotivnim nabojem:

"Tada nas je na klaviru pratio Tonči Tranfić, koji je bio tek polaznik srednje glazbene škole. Inače, on je sin našeg basa Ignacija Tranfića Vatre. Danas je taj isti Tonči uspješan skladatelj, pijanist, profesor u Glazbenoj školi Josipa Hatzea i voditelj brojnih klapa. Iznimno nam je drago što će Tonči ponovno nastupiti s Klapom – uz spomenutu pjesmu, pratit će nas i u skladbi *Bura*, našem velikom hitu koji je u našoj obradi postao iznimno popularan i izvrsno prihvaćen, posebno među mladom publikom."

Uz bogat vlastiti opus, Klapa "Sveti Juraj" predstavila je i vrhunske obrade antologijskih hrvatskih hitova, poput Gibonnijeve pjesme *Zlatne godine u a cappella* aranžmanu te legendarnog hita Miše Kovača *Proplakat će zora*, koji nosi posebnu priču.

"Aranžman za *Proplakat će zora* napravili smo na inicijativu pokojnog maestra Stjepana Mihaljinca, čovjeka koji je bio iznimna glazbena veličina na našoj sceni. On je taj aranžman napisao za nas u povodu 50. Splitskog festivala. Zanimljivo

Od svega srca velika hvala svima koji su nam svih ovih godina bili potpora. Hvala Ministarstvu obrane, svim ministrima, Glavnom stožeru i njegovim načelnicima, kao i svim zapovjednicima nižih razina – od Hrvatske ratne mornarice do Zapovjedništva za potporu te, naravno, zapovjednicima Orkestra Oružanih snaga, u čijem sastavu djelujemo

je da je i sam Mišo Kovač, kao živa legenda, zaključio kako je najbolje da tu pjesmu – koja je apsolutni pobjednik Split-skog festivala – izvede upravo Klapa 'Sveti Juraj' HRM-a. Ta nam je izvedba prirasla srcu i ima posebno značenje jer smo bili izbor i samog Miše i pokojnog maestra Mihaljinca", naglasio je voditelj Klapa.

POMNO ODABRANI GOSTI

Slavljenička večer uveličana je nastupima pomno odabranih gostiju, koji su sudbinski i profesionalno vezani uz Klapu i kraj u kojem se koncert održava. Prva od njih mlada je i iznimno talentirana Mira Oštrić.

"Mira je naša domaća cura iz Kaštel Starog, iz našeg rodnog mjesta. Nastupila je u HRT-ovu šouu *The Voice* i dogurala do samog finala. Ona je izvrsna djevojka s nevjerojatnim vokalom, pred kojom je velika budućnost. Iznimna nam je radost što je bila gošća našeg koncerta. Uz nju, gost je bio i Dražen Žanko – živa legenda, čovjek kojega doživljavamo s osobitim poštovanjem, i neizmjenno smo se radovali njegovu nastupu na našem zajedničkom koncertu", ponosno ističe Bralić.

Klapa se u završnom dijelu koncerta okrenula svojem prepoznatljivom snažnom domoljubnom repertoaru, koji redovito budi najdublje emocije publike.

"Među skladbama koje smo izveli te večeri naš je veliki hit *Ružo crvena*, no poseban naglasak stavili smo na domoljubni opus. On je počeo od *a cappella* izvedbe *Ratnika svjetla*, pa sve do naše najnovije pjesme, *Tamo gdje je srcu dom*, koja je i dala naziv koncertu. Tu su, naravno, i naše prepoznatljive autorske i domoljubne skladbe *Ne damo te nikom* i *Zemljo moja*. Izveli smo i poznati splet domoljubnih pjesama kroz koji, simbolično rečeno, pjesmom prolazimo kroz sve krajeve Hrvatske – od našeg Vukovara do Hrvatskog zagorja, pa preko Istre, Like i Dalmacije sve do juga Hrvatske", objašnjava voditelj Klapa.



O KLAPI HRM-A

Klapa "Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice osnovana je 12. siječnja 2001. u Raketnoj bazi HRM-a u Žrnovnici. U proteklih 25 godina izrasla je u jedan od najvećih glazbenih brendova naše domovine. Ono što ju izdvaja vrhunski je i maestralno izbrušen *a cappella* izričaj kojim s lakoćom osvaja publiku.

Prepoznatljiva je po nekima od najljepših domoljubnih, ljubavnih i duhovnih pjesama, ali i po antologijskim obradama hrvatskih glazbenih klasika. Rad Klapa prepoznala je i struka, što potvrđuju brojne domaće i međunarodne nagrade, među kojima posebno mjesto ima prestižni Porin. Za osobite zasluge u promicanju ugleda Republike Hrvatske i Hrvatske vojske, Klapa je 2022. godine odlikovana Redom hrvatskog trolista.

No, osim umjetničke izvrsnosti, srž djelovanja Klapa "Sveti Juraj" čine ljudskost i duhovnost. Od samih početaka neraskidivo je vezana uz Crkvu – redovito nastupa na vojnim hodočašćima u domovini i svijetu, a njezin je zaštitni znak i neumorno sudjelovanje na brojnim dobrotvornim koncertima. Gdje god je potrebno pružiti ruku i pjesmom donijeti nadu, članovi Klapa uvijek su u prvim redovima.

Klapa redovito uveličava brojne državne blagdane i obljetnice, a ove je godine snimila i pjesmu *Tamo gdje je srcu dom*, posvećenu hrvatskoj nogometnoj reprezentaciji.

Osnovana je na inicijativu generalnog vikara Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj mons. Josipa Šantića, s jasnim ciljem očuvanja i promicanja tradicionalnog *a cappella* pjevanja, njegujući sakralne, domoljubne i dalmatinske klapske skladbe kao najvredniji dio hrvatske glazbene baštine.

Kraj koncerta obilježen je antologijskim izvedbama pjesama *Moja domovina*, *Vivat Croatia* te veličanstvenim i dramatičnim napjevom *U boj, u boj* iz hrvatske nacionalne opere *Nikola Šubić Zrinski*. Klapa je time još jednom potvrdila svoj status istinskih čuvara hrvatske glazbene i nacionalne baštine.

EMOTIVNI NABOJ

Svaka velika priča ima svoj početak, a za Klapu "Sveti Juraj" HRM-a on je neraskidivo vezan uz povijesni i sakralni prostor Kaštel Starog. Ovogo-

KLAPA "SVETI JURAJ" HRM-A



dišnji povratak na to mjesto u sklopu velikog slavljeničkog koncerta ima za sve članove izniman emotivni naboj. Marko Bralić s ponosom se prisjeća samih početaka i prve iskre koja je zapalila ovaj uspješni dvadeset petogodišnji hod:

"Zaista nam je velika radost i iznimna čast što smo koncert održali ispred crkve Gospe od Ružarija u Kaštel Starom. Upravo ispred te crkve, kao i u njoj samoj, mi smo se prvi put okupili prije 25 godina. Ondje smo imali svoje prve probe. Naša umjetnička voditeljica tada je bila profesorica Dragica Bošnjak i tu su počele pripreme Klapa 'Sveti Juraj' HRM-a. Sve je to pokrenuto s jednim jasnim ciljem – da nastupimo u Lurdu na međunarodnom susretu vojski svijeta u svibnju te godine."

Ono što je započelo kao plemenit projekt i priprema za jedinstven događaj ubrzo se pretvorilo u prvorazrednu

Vjerujem da će neke nove, mlade snage jednako dobro, a iskreno se nadam i još bolje – jer uvijek se može bolje – pronositi čast i prepoznatljivost Klapa Hrvatske ratne mornarice kroz domoljubne, sakralne, klapske i dalmatinske pjesme

glazbenu i vojnu senzaciju pred desecima tisuća posjetitelja iz cijelog svijeta.

"Točno 18. svibnja imali smo prvi javni nastup, na svečanosti otvaranja međunarodnog susreta vojski svijeta, i to pred više od 30 000 pripadnika, koliko je zabilježila službena statistika Turističkog ureda Lurda te godine. Taj naš prvi nastup bio je svojevrsna senzacija. Kada smo tek krenuli u Lurd, zaista nismo razmišljali o tome koliko ćemo trajati, niti smo mogli zamisliti da će Klapa doživjeti ovo što je doživjela danas i imati ovakvu percepciju u hrvatskoj javnosti i u Hrvatskoj vojsci. Vodili su nas isključivo srce, golem entuzijazam i iskrena želja da na najljepši mogući način promoviramo svoj narod, vojsku i istinske hrvatske vrijednosti", istaknuo je Bralić. Nakon četvrt stoljeća nastupa na najvećim domaćim i svjetskim pozornicama, povratak na mjesto gdje je sve počelo zatvara krug i donosi duboke emocije, posebno zato jer su Kaštela dom većini članova ovog jedinstvenog sastava.

"Okupljeni pod okriljem crkve Gospe od Ružarija u Kaštel Starom, danas, nakon 25 godina, povratak i koncert na ovom mjestu za sve su nas poprilično emotivni. Preljepo je vratiti se u svoj kraj, vratiti se ondje gdje smo nikli. Valja istaknuti da najveći dio članova Klapa živi u Kaštelima i iz njih potječe: Kaštel Starog, Novog, Štaflića... Tako da su Kaštela uistinu naš rodni grad i naš dom", dodaje Bralić.



No, Kaštela za Klapu "Sveti Juraj" nisu samo emotivno utočište i rodni kraj već prostor duboke povijesne i kulturne važnosti za cijeli hrvatski narod, što Bralić posebno naglašava u kontekstu očuvanja nacionalnog identiteta: "Ono što moram reći jest da Kaštela jesu kolijevka klapske pjesme, ali ona su prije svega kolijevka hrvatske državnosti. Dovoljno je spomenuti Bijaće ili pak Putalj u Kaštel Sućurcu. To su sve srednjovjekovni prostori koji znače same temelje i korijene naše državnosti. Riječ je o povijesnim lokalitetima na kojima su obitali i vladali hrvatski knezovi i kraljevi." Iza svakog velikog jubileja, osim brojnih koncerata i nagrada, stoji ono najvažnije – ljudi i njihovo zajedništvo. Gledajući na proteklih 25 godina, Klapa "Sveti Juraj" HRM-a svoj uspjeh ne pripisuje samo pukoj sreći već dubokoj vjeri, ustrajnom radu i timskom duhu koji ju je održao na okupu.

DOLAZAK NOVE GENERACIJE

Marko Bralić s velikom zahvalnošću rezimira taj tajni recept njihove dugovječnosti: "Prije svega, Bogu smo zahvalni što smo sve ove godine ostali na okupu, u pravom zajedništvu. Mi, kao ljudi koji su krenuli iz Lurda, kao vjernici smo uvjereni da nas je u našem zajedništvu i u ovom našem poslanju sve ove godine sačuvala Gospa, naša nebeska majka, i njoj pripada velika hvala. Rezultati koje smo postigli proizašli

su iz golemog zalaganja, rada i trajne želje da pokažemo najbolje što možemo. Slikovito govoreći, Klapa je zapravo poput nogometne momčadi. Treba vam određeno vrijeme da okupite ljude, a potom je potrebno vrijeme da kao tim saživite, počnete funkcionirati te stvarate kvalitetne i vidljive rezultate. Kada se to napokon dogodi, onda je ono najbitnije – sačuvati tu skupinu da što dulje zajedno egzistira, traje i niže uspjehe."

Četvrt stoljeća plovidbe pod egidom Hrvatske vojske ne bi bilo moguće bez čvrstog oslonca i sinergije s brojnim institucijama i pojedincima koji su prepoznali kulturnu i domoljubnu vrijednost ovog sastava. Bralić stoga naglašava: "Od svega srca velika hvala svima koji su nam svih ovih godina bili potpora. Hvala Ministarstvu obrane, svim ministrima, Glavnom stožeru i njegovim načelnicima, kao i svim zapovjednicima nižih razina – od Hrvatske ratne mornarice do Zapovjedništva za potporu te, naravno, zapovjednicima Orkestra Oružanih snaga, u čijem sastavu djelujemo. Svi su oni na svoj način, prije svega razumijevanjem i podrškom, pomogli i omogućili da Klapa traje. Velika hvala i Gradu Kaštelima, hrvatskim braniteljima te ljudima iz različitih društvenih sfera koji su u nama prepoznali vrijednosti hrvatskog naroda i hrvatskog čovjeka koje donosimo kroz našu pjesmu i muziciranje. Ta nam je podrška – pa i ona deklarativna – bila iznimno važna."

I dok se slavi srebrni jubilej, pogled Klape "Sveti Juraj" usmjeren je prema horizontu i budućnosti. Priča koja je započela na inicijativu vojnog ordinarija postala je neizbrisiv dio hrvatske kulturne baštine, a želja je sadašnjih članova da njihova *lada* nastavi ploviti i kada dođe vrijeme za smjenu generacija.

"Vrijeme pred nama je vrijeme u kojem idemo dalje s jednakom željom i jednakim žarom. Vjerujem da će se nakon odlaska ove generacije stvoriti uvjeti da neki novi, mladi ljudi pozele doći u Klapu Hrvatske ratne mornarice i nastavu putem kojim smo mi krenuli. Imao sam tu radost i čast okupiti Klapu "Sveti Juraj" na inicijativu pokojnog monsinjora Josipa Šantića i biskupa Jurja Jezerinca, koji su mi predložili u kojem smjeru naša *lada* treba ploviti i koji su nam u tom trenutku bili bezrezervna i nesebična podrška kao nitko drugi. Nadam se da će jednoga dana, kada se ova posada iskrca, *lada* Svetog Jurja zaploviti punim jedrima dalje – na valovima pjesme, hrvatske tradicije i ponosa", ističe Marko Bralić.

Završne riječi voditelja Klape šalju jasnu poruku nade u trajnost i izvrsnost brenda koji je postao prepoznatljiv simbol Hrvatske u svijetu, ostavljajući u nasljeđe najljepše napjeve o moru, ljubavi i domovini:

"Vjerujem da će neke nove, mlade snage jednako dobro, a iskreno se nadam i još bolje – jer uvijek se može bolje – pronositi čast i prepoznatljivost Klape Hrvatske ratne mornarice kroz domoljubne, sakralne, klapske i dalmatinske pjesme. Pjesme koje pjevaju o ljubavi, našem kraju, našem domu i hrvatskom moru, koje je najljepše more na svijetu. Vjerujem da će nakon nas Klapa HRM-a ostati ono što mnogi već danas kažu – istinski hrvatski brend, prepoznatljiv ne samo u domovini nego i daleko izvan njezinih granica."

